

232
—
—
v.

R3496

1
Az hőz Etkek-
nek főzéséről való ro-
vid leírás.

Cookus hortulanus et Clavicus
Aungarus

Hogy megh erche az Olvaso, a kinek kezében
 akad es olvasni fogja, az irtaknak főze-
 seről való iedgyezést, ne uelyle azt, hogy
 úgy irtam legyen mint ha valamely fő sza-
 bachnak tudományabol irtam volna. Ha
 nem csak az en állapotom es hiuatalom
 szerent a mint értékezhettem Szabachok-
 tol, s-magam a mint praktikalhattam főze-
 sem által eleitől fogvan. Azt így tettem
 most wyonnan magamnak fel, hogy el ne
 felethegnem volna: holot az embernek
 elméje hova tovább el fogyatkozik. Es ez
 így leuen, ezt gondoluan keményen tölt
 magyarismussal több egy m'hany idzest
 magamnak. Azert az Olvaso könnyen
 észben veheti a benne való fogyatkoza-
 sokat. Tudom nemis fogja tulajdonita-
 ni masnak, hanem csak az en magam
 utóm értékenek.

Az kaporzas huson kezdem el, úgy
 mint Magyar es Horuat Orszagh címe-
 ren.

Véggy egy szép uelős konczot, szép darab sze-
 let szalannat az iziort, forrad fel a húst, aba-
 rold megh, kaporzianal es szalonnaual ted fel
 es főzd iol megh eleuen borsal egygyöt.

Kappanal azonkepen, borsal, safrannal.

Az kaporztarol masut böuebben. fol. 22. et 23.

1. Tehen húst petroselyem gyökerrel, fokhagy-
 manual, eleuen borsal, gyömberral, igen szokat
 esz.
2. Tehen húst fekete leuel, mint a Ludfiat. fol. 8. n. 4.
3. Tehen húst sukreitál. Az tehen húst feligh
 megh sütni, es leuesen fel metelni, hagymat
 böuen bele: (nemelyek almat is adnak hozzá)
 Sallyat, tarkont, bort, ecetet, uizet a meny-
 elegi: fenio magatis hozzá adni egy keveset,
 es iol megh főzni: nemelyek borsot, safrant,
 uetnek bele.
4. Ecetel hagymaual tehen húst.
 Főzd megh az húst, azutan tegy ueres hag-
 ymat bele, es ecet, keves lisztet, bor-
 sot, safrant, gyömbert. &c.
5. Tehen húst kassauaual.
 Minek utanna megh abarlottad a húst, ted
 fel az arpakassauaual, egy nekony petroselyem

gyukeret bele, eleuen borsöt, gyömbert.
 6 Tehen hust tormaua, spinaua, repaua, sarga repaua, pastornacka.

7 Tehen hust uadalmau.

Föld meg az almat tehen hus lebe, es uerd
 által, erözd fel a hussal es io leszen.

8 Tehen hus egressel.

Az egressi szed szemenkent, föld meg a tehen
 hus leuebe, uagy uerd által a szitan.

9 Tehen hus Riskasaua.

Petreselyem gyukeret, eleuen borsöt, gyömbert
 bele, az riskasaua egyöt főzek meg iol.

1 Kappant egeszen riskasaua főzni.

Föld meg egeszen, abarold meg, ted fel riskasaua, eleuen borsöt, gyömbert, petreselyem gyukeret bele, de keues legyen, föld meg iol; safrant ha akar sz bele tenni meg lehet.

Mas modon lasd, a kappant spekeld meg fa heial es egesz szekfüuel, minnek utanna meg abaroldad, es ted ugy fel.

2 Kappant egeszen tizta borsal.

Az kappant forazd fel abarold meg, az utan petreselyem gyukeret metely hofszara, az kappant spekeld egesz szekfüuel, hasagatot fa heial föld meg egyöt eleuen borsal, gyömberrel.

3 Mas modon tizta borsal.

A kappant meteld darabra fezd meg, petreselyem gyukeret, ueres hagyma metely bele. Az Remetek egy keues liztet pergelnek bele, eleuen borsöt, gyömbert bele.

4 Kappant töröt leuel.

Petreselyem gyukeret, ueres hagyma, kenyerebeli főz meg kappan lebe, uerd által a szitan, az kappant abarold meg, erözd fel a töröt leuel, borsöt, safrant, gyömbert, szerechen dio uiragot bele ha uagyon, es igen io leszen.

5 Kappant Laskaua.

Föld egeszen a kappant, az utan chinaly testat egy nehany tykmonybol, a uagy tizta uiszből, meteld szep uekonyon mint annak a modgya, forro uiszbé forraszd fel, az utan szürd te afele a leuet rosta által, mosd ki a szüriciet, ted fel a kappannal, borsöt, safrant, gyömbert, szerechen dio uiragot bele ha uagyon. Kemellyek a meteltet uaba meg ran-tyak, es ugy eresztik fel a kappannal.

6 Kappant eles leuel.

Almat, hagyma apron uagm, az kappan leben meg főzni, abarlot kappannal fel ereszteti, bort, eczetet annyi elegseges bele tölteti, egy szelet szalonnatis az iziert, borsöt, safrant, gyömbert, szerechen dio uiragot, a ki akar leemonyat szely bele.

⁴
7 Kappant eles leuel mas modon.

Almat, hagymat aprora uágy es megh főzd bor-
ba, ecetbe, lebe mezzel edgyöt, crezd fel a kappan-
nal borsot, safrant, gyömbert, szerechen dio uira-
got bele. Hadmezet a mez helyet ha uagyon
mert iob izü.

⁸ Kappant kaszas leuel.

Vegy egy nehany tikmoniat, uerd egy fazekba,
ecetet bele, habard iol meg, es erezd fel a leueuel
borsot, tarkont bele mikor uagyon.

⁹ Kappant Nemet modon.

Földz meghe szepen, az utan abarold meghe, me-
tely petreselyem leuelet bele, pergely keues liztet,
ted bele borsot, safrant, gyömbert, szerechen dio ui-
ragot. Ha sauanyon akarod, a leue legyen bor
harmad része, es io izü legyen.

Tikot, tikfiat ezen leuekkel meghe főzhetni.

1 Tikfiat saba főue io, melegen, uagy hidegen.
fel adni, petreselyem leuellet, ecettel meghe hinteni.

2 Tikfiat egressel egeszen uagy apron metelni
es főzni. Az egresset szemenkét meghe szedni,
fel eresztteni ez abarlas utan, egy uekony szelet
szalonnat bele az izü.

³ Mas modon egressel.

Hemet modon az egresset fel eresztteni, egy keues
liztet bele pergelni, borsot, safrant, gyömbert, sze-
rechen dio uiragot, petreselyem leuelet bele.

5
Mas modon.

Az egresset meghe főzni, a szitan által uerni, s fel
eresztteni.

⁴ Tikfiat petreselyem gyükerrel sauanyon
uagy edessen.

Az petreselyem gyükeret hasagasd szep uekonyon,
bort, leuet, a menyit eleghe erezd fel mezet bele,
borsot, safrant, gyömbert, egy kis liztet pergelni
bele. Mezt nélkül sauanyonni is.

⁵ Mas modon.

Tikfiat földz meghe iol, az utan metely apron pe-
treselyem leuelet bele, borsot, safrant, gyöm-
bert, iros uaiat, uagy uayba pergelny keues liz-
tet. Nemet modon etek.

⁶ Tikfiat kaszas leuel. fol. 4.

⁷ Tikfiat Vegy ueres hagymat es ranch meghe
uaiba, ted bele borsot, safrant, gyömbert, ecetet
es io leszen.

1 Galambfiat teyfellel.

Földz egeszen meghe a galambfiat, az teyfete
forrazd fel habaruan untalan, borsot, safrant,
gyömbert bele, es erezd fel uelle, szerechen
dio uiragot, tehecz bele.

² Galambfiat tiszta borsal.

Egeszen, uagy meteld aprora, földz meghe petre-
selyem gyükeret szep uekonyon, keues ueres
hagymat ha akarasz, erezd fel borsot, gyömbert

egy kis iros uaiat, vagy sirt bele.

Malosa leuel tikot.

Madar len.
Föld meg a tikot, metely kenyeret koczka modra,
ranch meg uaiaba, auagy leube, ted a hus főzze,
borsot, safrant, gyömbert bele, az iziert tegy egy
szelet szép szalonnal bele.

Galamb fiat, es egyeb fele madarat főz-
hetni effele leuel.

1 Barany hust. kaporral, ecettel, hagymauval,
nyarba igen io.

2 Baranyhust sűfaual.

Föld meg szépen, a barold meg, az után bort, ecet-
tet, tikmonyat uery egy fazekba, borsot, safrant,
gyömbert, szerechen dio viragot bele, habard iöl
megh es forrad sű, tarkontis uethecz bele, mikor
sű akarod admi, tölch a husra, hogy szép sűrü es
habos legyen, mindenkor untalan kű habarmi.

3 Baranyhust kassas leuel.

Ecet, tikmonyat egy fazekba iöl megh habarmi,
tarkont bele, sű forrasztami, borsot, gyömbert be-
le a ki akar.

4 Barany hust, sorühust tisztá borsal. fol. 2.

Baranyhust Nemet modon.

Apron metelmi petreslyem leuht, es listit uai-
ba bűk pügelmi, borsot, safrant. z.

5 Baranyhust Ecetel hagymauval io.

6 Piritot barany hus.

Föld meg a hust hogy io lagy legyen, ragd a
rostelyra, pirichd szépen meg, hinchd meg
kömeanyel, sonal gyengen, chinaly egy kis
leust. alaya. Vegy bort, ecetet, forrad meg,
mezel edgyöt forrad meg, borsot, safrant,
gyömbert, szekfüuet bele, egy kis sirt. Vagy
ecet, borsal, egy kis sűrral.

7 Piritot baranyhus uetreczel modgyara
sűtni.

*rechen hust
fol. uetreczel.*
Metild szép szelittekre, sord be, tölch ecet, uer
töröt fokhagymauval, had aliyon egy uagy ket
oraigh, az után pirichd meg a rostelyon szép
gyengen, ragd egy uas fazekba, tölch sűllyül
rea egy kis leust, ecet, bort, borsot, gyömbert
es föld meg edgyüt, tölch sűllyül. Uetreczen
tehen husbol, uagy boriubol. Metild szép u-
romyon, sord be fokhagymatis törö belé, had
aliyon egy nehany oraig benne, az után ragd
a sűstec, sűstöld meg szép gyengen három
oraigh, az után pirichd meg a rostelyon
szépen. Chinaly egy leust kenyeret rechen hus
kéböl alaya, es hinchd meg sűllyül apron
mekle uer es hagymauval, auagy apro uer
hagyma szarral, es io lefzen.

i Lúdat töröt leuel. f. 3. n. 4.

Masmodon törötlen.

Lúdnak a maiat petreslyem gyukerrel, hag-
maual

⁸maual megfőzmi; s-által uermi, borsot, safrant, gyöm-
bert bele.

²Ludat kassaua.

A lud apro-lekiat, vagy ő magát darabold el, főzd
meg, szed be a leueröl a sirt, a leuibé főz köles ka-
sat szép köuere, ha a hússal egyjüt főzödis an-
nal iol, borsot, gyömbert, safrant bele.

³Ludat tisztá borsal. fol. 2. Malacot.

⁴Ludat, vagy lud fiat fekete leuel.

Mecold fel a ludat főzd meg, a uerebe tölch
ecetet, bort, leuet, a menyit eleg, ueres hagymat,
piritot kenyere, főzd iol meg, az után uerd al-
tal a fritan, ereszd fel a hússal, borsot, safrant
gyömbert, szekfiuuet bele. Malacot azonnappan főzhez.

⁵Ludat spekkel.

Vegy ueres hagymat, petreselyem leuelit, kenyér-
bele leueben asztattat, zalonna köuert a menyit
eleg, de meg legyen főve, uagd igen aprora, es
ereszd fel a ludal, borsot, gyömbert bele, ha aka-
rod sargan, safrant bele.

⁶Ludat leamy saryaua.

Acetosa. Fokhagymának a szarat, fokkat törö egyjüt,
uerd által a fritan, habary egy nehany tikmorniat
ecettel belé, forald meg, borsot, safrant, gyömbert
belé.

Mas modon leamy saryaua.

A megymk a magnat hand ki, borba kenyér
belé egyjüt asztad be, uerd által a fritan,

⁹eresz egy kichin ecetet beleis egy nehany fokhagymat
es mezet, borsot, gyömbert a ki akar.

¹Boryu hust tisztá borsal. f. 2. n. 2.

Mas modon. Hemet modon.

Főzd meg szépen a hust, abarold meg, ues petrese-
liem gyükeret, keues listet pergely bele uaiba, bor-
sot, safrant, gyömbert, szerechen dio uiragot bele,
a uay heliot tehez, uos uaiat bele.

²Boryu hus eles leuel.

Almat, hagymat uagy apron, főzd meg a leuebe,
a hust abarold meg, ereszd fel uele, bort, ecetet,
a menyit eleg telch bele, mezet, borsot, safrant,
gyömbert, szerechen dio uiragot: ha sauanyon
akarod ne tegy mezet bele.

³Boryu hus susaua.

Főzd meg a hust, es abarold meg, az után uegy
yo szamosan tikmonyat, uerd egy fazekba, bort,
ecetet bele a menyit eleg, borsot, safrant, gyöm-
bert, ^{mezt}szerechen dio uiragot, habard iol meg, es
forrazd felántalan habaruan, tölch a hurra,
tarkontis tehez bele nytor annak az ideje.
Feier susatis egy dnyalhas, chab hogy safrant ne tegy hofa.

Boryu hus spekkel. fol. 8. num. 5.

⁵Zömörchök boryu husbol, kappanbol.

Vagy pechemet, petreselyemmel, keuer bellel
egyjüt igen apron, borsot, safrant, gyömbert,
apro tengeri szölöt, ket uagy három tikmonyat,
törö bele, keuerd iol meg egy kalannal, az után

chinaly apro golyobisochkat, föld meg a leube, borsot, safrant, gyömbert, szerechen dio uiragot cresszthet, tehen hus lebr föld meg.

6 Mas modon zömörchök.

Vagy ueres hagymat, petreselyem leuillet, kemén tikmonyat, uagd igen aprora, borsot, safrant, gyömbert, egy kis lisztet uery egy néhány myers tikmonyat is bele, chinaly golyobisokat, es föld migh tehen hus leube, borsot, safrant bele. Böyt napon tisztá vizbe főzheted, es uariat bele a menyireleg.

Zömörchököt mas modon boryu husból.

Mikor a boryu hus is főre sebe uagyon, uia ki, uagd igen aprora, ueres hagymat de kevészet az iziert, apro tengeri szőlöt, kenyor belt, petreselyem leuillet, borsot, safrant, gyömbert, szerechen dio uiragot, egy néhány tikmonyat higan uery bele, chinaly apro golyobisokat föld meg tehen hus lebr.

Zömörchök kappanbol meg lehet.

Tüdő kasa boryu maibol. Elgundige.

A tüdőt föld meg egy kevészet, abarold meg, uagd igen aprora, petreselyem leuillet, hagymaual de kevészet. Vagy az uagot hagymat pergeld migh uariba, a uagy tehen hus köveribe, es ugy tid hozza iob idü lifzen, cressz fel tehen hus köver leuillet, apro tengeri szőlöt, borsot, safrant, gyömbert, szerechen dio uiragot. Ha edessen aka-

rod bort, ecetet kevészet cressz bele, es nad mizet uagy mizet.

1 Diszno hust kassas leuel.

Ecet, tikmony, fokhagma bele, a ki akar borsot is tehet bele.

2 Diszno oryat kapostauat Repaual borsouat, lenchuel, eles leuel, fekete leuel.

3 Diszno hust tormauat, a jeret azontegen.

4 Diszno nyulat eles leuel. fol. 9. n. 2

5 Diszno hust ecettel, hagymaual, a siriaba kevészet bele pergeld, borsot, safrant, gyömbert, Chak ecettel, hagymaual is.

6 Diszno hust gyombere leuel.

Diszno labot hidegen, uagy oltua.

Föld meg iol, szid el a köverit, törv fokhagymat ecettel leuel elegyich meg, es föld altal a sritan a hust ragd a talba szep rendel, tolech rea a leuit, had alugyek meg hidegh helyen.

Diszno labot föld migh szep ragd a talba, petreselyem leuillet, ecettel kunch migh, ad fel hidegen, uagy melegben, mind is.

Mas modon hidegen a diszno labot.

Föld meg iol, szid el a köverit, a leube, föld egy ueres hagymat igen iol migh, föld altal a leuit, ecetet, borsot, safrant, gyömbert bele tolech a husta forrad fel egyut, az utan ragd egy talba had alugyek meg. Egh leuit is chak ecet bele cressztem s-fokhagymat.

7 Diszno hust fekete leuel.

Cecet, bort, piritot kenyeret, uert, forrar, sz, uerd
altal a fritan, erced fel a hussal, almat, hagymat,
uagy aprora, ranchid meg mizbe, es egy kenis ualiba
tra belé, borset, safrant, gyömbert, székfűt.

8 Vad diszno hust. fekete leuel.
Ely leuel.

9 Vad diszno hust főt, a fi akaria iol fözm, ueres
bort, uert, sallyat, maioranat, uagy feier borba,
loba iol meg fözm.

Cerui uel
Dama coras

Zaruast, uagy oz hust fözm fekete leuel.

Hogy ha szip nyers a hus mosd ecetbe meg, az ecet
tűt szurd altal a fritan, toltch uert bort horra a
menyi eleg, piritot kenyeret beleye, almat, hagymat
föt erced meg, uerd altal mizrel edgyöt,
erced fel a hussal, mandolat, malosa szölöt, borset,
safrant, gyömbert, székfűt, a mandolat meg
halogathatod szip hozan, es ugy tetitd beleit.

Ha a hus sos uolna s-uer nem uolna hozra,
uegy föt szilua bile, altal uert a fritan, es
erced fel uel.

2 Mas modon.

Vegy mizet pogachat, véseld meg, chinaly leuel
belöli, borral, ecet, mizrel, malosa szölöt, man-
dolat, borset, safrant, gyömbert bile, székfűt
dio uiragot.

3 Gyömberes leuel Zaruas hus.

Vegy szip cujo bile förd meg borba, h-er,
uerd altal, mizet safrant, gyömbert bile,
erced egy kis ecet bile es io izü leuen

4 Zaruas hus tiszta borset. fol. 2. n. 2

Zaruas hus ecet, hagymaualio.

5 Malosa leu.

Vegy piritot feier kenyerbelt, borba förd meg, uerd
altal a fritan mizrel edgyöt, malosa szölöt, mandolat
egy kis borba asztatua safrant, ual, fölt köntült u-
konyon mintit, ha merben az elöt meg rantol a
köntült ammal iob, borset, safrant, gyömbert borba
bile.

1 Zekfüves leu Fogoly madorat
Zekfüves leuel

Vegy bort, uert a menyit eleg, piritot kenyeret,
förd meg edgyöt mizrel, uerd altal a fritan, ken-
geri szölöt, malosa szölöt, mandolat, borset, sa-
frant, gyömbert, székfűt leuen.

Zekfüvel halat.

Elofzr ha böit nap uagyon olailan ranchid meg
ha h-er nap ualiban, az utan ha chinaly az hal hogy uert
uoloz h-er uel, az tortan uel h-er az h-er, de az apit
meg m-er chinaly, oftan uel bort h-er, ecet az mizet aran
200 hogy aly h-er, amir h-er h-er meg h-er uel h-er
ralm, az utan hogy meg h-er fritan almat h-er h-er
fritan h-er, almat, hagymat h-er uagyon apron, az almat
hagymaual mizben meg h-er h-er, az az almat h-er
h-er az h-er chinaly, kengeri szölöt, malosa szölöt m-
er h-er h-er, az utan h-er székfűt, borset, az h-er
safrant hogy szip adgyon miz, az utan az rantol halra
az meg h-er h-er h-er h-er, az talban ualiban az
rantol halat. Hogy ha kengeri uert m-er uel az
helmat rantol dio h-er h-er az arca ecet mizet, h-er
uert a h-er, az az h-er h-er h-er h-er, az az uel
halant h-er h-er, a uagy az uagy h-er, az mizgyarost

uagyon uel, hogy Zaruas leuen.

Na's

7

Disznó husz fekete level.

Ecet, bort, piritot kenyeret, uert, forras sz, uerd,
altal a sziban, eresz fel a kussal, almat, hagymat,
uagy aprora, ranchd megh mitse, es egy keut uariba
tra bels, borot, safrant, gyombort, szib-siunt.

8 Vad diszno hyst. feter leml
Ely leml.

9 Vad distno högt föt, ä-äi aharia iol förm, ures
bort, uixet, sallyat, maioranat, uagy ficer borba,
loba iol migh förm.

Cervi nel
dalla capo

Larva st, vagy őz húst formá fűtve, levet.

Hogy ha szip nyers a hus mosd ecetbe migh, az ecet
tű szurd által a szitan, toltk vizet bort horra a
mennyi elegt, pinitot kemyeret beleje, almat, hogy
... .. uerd által mizzel edgyöt,

pat. lyfere. Smak þess finna allan þá framotat
á herra tenni og minn þöl. í þá framotom.

energy his efforts on

4. *Zarvas hus tizta borjel. fol. 2. n. 2*

Larnas huc eccit, harymualio.

5 Malosa leu.

Egy piritot feier kenyerbelt, borba főrd meg, uerd
 által a fűtán morzsol edgyöt, málósá szőlöt, mandolat
 egy kis borba asztatua safranczua, sőt körtvile u-
 konyon mintvile, ha morzben az elöt megk ranted a
 körtvile ammal iob, borfot, safrant, gyömbert bonin
 belé.

Zekfunes leu Fogoly madorat
Zekfunes leu

O egy bort, vizet a menyit degh, pinitot berryeret,
föld megd edgyöt mezzel, uerd alatt a fuitan, ten-
geni fiölöt, malosa fiölöt, mandolat, borset, sa-
frant, gyömbert, fűtűt beuen belöye.

Hepar fixum. Boryu maiat rantua.

A boryu maiat minkd frax uetomyon, sozt meg
had allyon egy ideig benne, az utan uarba, nagy
sirba ranchd meg, chinaly leut alaya, bort
csekt, mezet, afro tengeri frotoc, borjat, sapant
gyombert, sut fuint, ebor a lobi az rantot ma-
iat forvazd ft. Madar alais io ez a leu.

Leemomyauaál fözmi, kappant, kítot, boryu
hust, áuagy ehez á lehez ualo ilendő hust.
Avoorlad megk, mikly petrefelyem gyuterec bele,
ueres hazymat, óor!, eekht, leemomyat, boryót,
sáprant, gyömbert, frereichen díó uiragot.

Verticet, nad galambot förmű kirta bor.
Salio.

Más módon mint az előző levélben írtam, hogy lemondjak róla, hogy tanulmányozzam.

1. Tehen belt tizta borsal, petreselyem gyutvot, ueres hagymat belé, egy ként kövert huzra admi borsot, gyömbert.

2. Tehen belt Spektel.
Förd meghe iol, abarold meghe, mekld fap aprora petreselyem leuile, szalonnat, kenyereket vagy igen aprora, erced fel a leuile, borsot, gyömbert belé, ha sargan akarod, safrant belé.

3. Tehen belt keifellel.
A teyfelé forrald fel untalan, habaruan a habaro faul, tegy egy fe ueres hagymat egeszen az iziert, az utan kiutthited borsot, safrant, gyömbert, fre-rechen dio uiragot. Teyelis. azontepen.

4. Tehen belt ueres hagymaual.
Pergely ként liszt belé, borsot, safrant gyömbert. Sos soldort tizta uizben iol meghe formi, petreseliem leuilel, ceittel meghe hintem, egeszen fel admi. Saffras leuile, eht leuile formi io, zual hagymaual.

Nieluet förm.

1. Förd meghe a nyelut, abarold meghe, hafich frepen ketté, hód a rostlyra, pinchd meghe. Alaya ualo leu. Vagy almat, hagymat, uagd aprora, bort, mezet, förd meghe iol, apro tengeri siölöt belé, borsot, safrant, gyömbert, fre-rechen dio uiragot, ként uat.

Gyömberes leuelis io. fol. 12. n. 3.

Malosa leuelis, ibidem fol. 13. n. 5.

Vagy forrat bort, eht, mezet, tengeri siölöt, borsot, safrant, gyömbert, sntsiunt öfint.

Zeksiunt leuelis io. fol. 13.

2. Nieluet tizta borsal fol. 2. n. 2. et 3.

Nieluet Nemet modon.

Mint utana meghe, föld mekld fel, petreselyem leuile belé, pergely ként, borsot, safrant, gyömbert, fre-rechen dio uiragot. Ha sauanyon akarod erezt amyi bort belé a menyieleghe.

Zaruas hus fekete leuile formi io mint a nyulab. A uer helyet, borba för piritot kenyere, es uerd altal: ha nagyon malosa siölöd es mandolad belé kbeled, es io lefien, mit belé.

Nyulhust fekete leuile.

1. Véd meghe a uerit, piritot kenyere belé, föld iol meghe uerd altal, almat, hagymat vagy igen aprora, ranchd meghe uarka, vagy felé, erced fel a hust, bort, eht, mezet, borsot, safrant, gyömbert, sntsiunt.

Vermeuel nyulat.

2. Vex hagymat, kenyere borba, ehtbe forrald fel, uerd altal, borsot, gyömbert, kiirin safrant az iziert.

Röstölt leuile vagy ragtot leuile

titot, vagy Chubat.

Szalonnat, uex hagymat aprora uagm, meghe ranchd meghe, s-altal, formi a fritan a füt hust, vagy Chubat, erced fel uilli, borsot, safrant, gyömbert belé.

Malacot eles leuile. f. 3. n. 6.

Malacot leemnyauat f. 13.

Malacot fekete leuile, vermeuel. 4.

Malacot eht, hagymaual, föld meghe iol, mitly ueres hagymat belé, pergely ként liszt, borsot, safrant, gyömbert.

medulla. Boryu uelöt rantua.

Zely uebonyon penyeret, a boryu uelöt förd megh az elöt, borsot, gyömbert belé, kevered el, kever uaiaké belé, kend a penyere, fűd be mas frölöt, ranchid megh uaiaba, uagy pinichid megh a roshyon, uaiaké chifeged megh. ad fol.

Mas modon

A boryu uelöt uagd aprora, putrefelyem leuittel, erzed fol tehen hus pöuerimel, uagy iros uayal, borsot, gyömbert bele, egy labasban ford megh, es is lephen

Boryu hust tartonnyal.

Az abarlas utan mihly putrefelyem leuittel es tartont bele, bort a menyé clegh, borsot, safrant, gyömbert, egy kis iros uaiat.

Boryu hust ueres hagymand.

Az abarlas utan, bort, ecet, ueris hagymat apron mihlyt int belé, iros uaiat, borsot, gyömbert, safrant. 3.

Boryu hust eles leimel, kifesta borsal, purgitt leimel edysen, sauamion bort bele.

Sültekröl, es azoknak alaya ualo leuekröl.

1. Tehen hus tarpachenyet, leueffen megh süti, mi, forralt mustal, töröt tormanal agyon öntem is.
2. Tehen hus pechemiet, ecettel, fokhagyma-mustar. ual.
3. Tehen hus pechenyet, borsporral, forradd megh az ecet, borsot belé, önted agyon uile.
4. Tehen hus pechenyet be formi, tör fokhagymat ugd az eutbe, söt, uagy fenyé magot a fokhagyma helyet, sord be, had allyon egy uagy két nap benne.

Boryu pechenyet megh süti, sallyauat megh spiraktilmi, uagy rosmannal, uaiaké, uagy frallonna sirral megh öntözm, es leuften ad fol.

Boryu zegyet, uagy lapoczkat megh töltöni.

Az teltelekhez uagy fűt tikmornyat, kenyérbele, putrefelyem leuittel, egy keves ueris hagymat, uagd igen aprora, borsot, safrant, gyömbert, keves uaiat, apro tengeri siölöt ha uagyon egy belé, tölted megh az is modgya szerint.

Gyümolek leimel alaia chinalmyi a ki atar megh leimel. fol. is.

Alma leuis is alaia, ugy mint almat mihly fűt apron hozzara, förd megh borban meggel uaiaké, tengeri siölöt belé, borsot, safrant, gyömbert, fa hivat, a miz helyet, a kime nad mize uagyon is. Rappant sölué.

Mikor a kappan leuften megh sült, spiraktil megh

18
fa heial, eger székfűvel, uaiál öntörd meg, es
ad fél három nagy nagy sült piritot kenyérral
malosaba martottal, gyömbert meg is, fél bi.

2 Kappant borsporral.

Cecet, borsot, mélyen véc öntör, nagy mas leüt
alaya. fol.

3 Kappant sült

Mikor fél adod mély szep uékonyon leemonyat
ragd a kapparra környös kénul, fed be es egy nehany
szelot kenyéret uékonyon alaja. kappant sült gyöm-
beres leüt. fol. 12. n. 3.

1 Diosafat chinalnyi.

Vegy dio bele böuen, terd meg isl egymhang fok-
hagymanal, kenyér belöl, tizta uizel uerd altal, eresz
köm ecetis bel.

2 Diosafa mas módon.

Vegy amyi dio bele a mennyit abaz, haiaflan mon-
dolat felenyire, törd erősen meg kenyér belöl edgyöt
tista uizel uerd altal a fritan, forrard fel, nadmezet
bele a mennyi eleg, had hulyon meg. Nemelyet
meg sem forrasztat. 30 sürö legyen mikor fél
adod.

3 Kappant Despot leüt.

Mimbutanna a kappan meg sült, fraggard fél,
töry fokhagymat, borsot, tihen hus bi. töltet a
kapparra, fél be mas tallal, es ad fél borsporral, ce-
ret, fokhagymanal, borsal.

Tik fiat sült szep gyengen uaiál öntör
Diosafaul kappant. Sült meg a kappant egeren, es lör meg az apot
dió ből, edgyöt, s fokhagymanal es ecet, szita altal borral egyamiben bi bel
szurmi igen sürt, es mikor sürted uis nadmezet bele, es az leüt mind-
gyarant ad egy talba, es mikor fél adod es sült kappant ad fél véc hidgen.

miert leemonyal hozza mörli, io.

Tik fiat töltve.

Vegy fél, három tikmonyat, ranchd meg uai-
ban higan, nagy petreselyem leült, kenyér bele,
uérés hagymat, ha abaz aprora, borsot, sa-
frant, gyömbert, maioramat, nagy tarkont
mikor uagyon, a böni kört tölt meg, szep
higan legyen a töltet.

Gyalamb fiat azontepen.

Fogoly madarat meg spekelmi sütni es bor-
solmi, tista borsalis főne io. Vagy gyümöl-
chös leüt alaya.

Tik fiat pastetomtoba chinalyni io.

Malacot sült szep gyengen.

Malacot töltve.

A tudeiet, maiat forrard fel egy kis szalonna-
ual edgyöt, uagd igen aprora, petreselyem leült,
tis tegy bele, maioranat, tarkont, egy nehany
tikmonnyal keuerd meg, borsot, safrant, gyöm-
bert, apro tengeni szölöt, ha uagyon, es töltet
még a malacot, az után sült meg uelli.

Zarnas hus sült.

Szepen meg forrasztani, abarlam es spekelmi for-
ni, meg sütni, borsal meg hinteni.

Mas módon.

Szard be, ecetet, firiömagot, törve tegy bele,
had allyon egy nehany nap a leube, isl meg
nyomatua fővel Jellüül, az után spekel

megh, es süsd megh, borsal hincd megh, vagy
chinaly alaya gyömberes leuet, vagy malofa le-
uet.

Nyulat sült.

Az v tolljat forrad fl, es az feltö uekomy har-
tyaiat szepen hasagd le, foetold megh, süsd
megh, borsal hincd megh, es ad fel szep leuesen.

Ludat sült.

Tegy bisalmat beleie, vagy gesztenyet, vagy
förtuelt, vagy ferio magot, sallyat mind io
maiorannal.

Zöld sasat mint kellyen chinalny.

Vegy torna leuelet, vagy bors fü leuelet, petre-
felyem leuelet, spinatat, a zöld segeert, törd megh
piritot kennyerrel edgyöt bordan asztattot, egy
keues fokhagymat bele, uerd altal a szitan,
borsot, mezet a menyit eleg.

Zaruast hust be szor, vagy erdej diszno hust.

Meteld szep hozzara, a chontofat chontold
fel, sot szep aprora tör, ferio magot darabosan
torue, ecetet a menyit kellek, a hust ragd egy ede-
nybe szep rendel, hincd megh souat, ferio mag-
gal es mas rendet rea mind uegigh, az utan töle
rea az ecetet, niomtasd megh iol köuel, ted hü-
ues helyre.

*Pulmonum
in part* Boryu maiat es tüdöt főzni. Olyuakize.

Förd megh iol tiszta uizbe, saba, az utan abarold
megh es meteld uekomyon, ted fel hús telen leu-

metely petreselyem leuelet bele, es pergely egy ke-
ues lisztet bele, borsot, safrant, gyömberet bele.

2 Boryu maiat tiszta borsat io. 2. A ki akar
ya sauamyon, tölehon bort bele, es io izü leszen.
Barant maiat föld ugy megh minth a boryu
maiat. 20. Tiszta borsalis io. Ecetel,

hagymaual, a hagymat uaiba megh rantani
es ugy beli tenni, borsot, safrant, gyömberet.

3 Boryu hus spinattal. *Spinachium spinat.*

A hust föld megh, abarold megh, az utan ugy
szep spinat leuelet, annyit a menyit abarold
ind bele borsot, safrant, gyömberet, egy keues
pergelt lisztet, vagy iros uaiat tegy bele. Kap-
pant azontepen.

*Caput uiculi
magilla
vanda.* Boryu főt egészen szep tisztan föld megh
abarold megh, az allat szabadd ki a nyeluen
edgyot, ted a talba, ha szarozson abarold admi
hincd petreselyem leuelet ecetel rea, az ue-
lyet gyömbered megh, borsot, a tal felire kehers.

Mas modon.

A szalonna helyet, metely bemyeret bozta
modon, pergeld megh uaiba, töle ecetet rea,
borsot, onchd agyon uel, a ueleyet hincd
megh gyömberrel.

Hidegh sült pechemiebol uagot etet.
Vegy szep hufas boryu pechemyet, uaglygen
aprora petreselyem leuellet, orörd fel kelen
hús leuel, bort, ecetet bele a menyit eleg.

myers leemomyat bele metty a menyie elegy
aprora, borsot, safrant, gembert, éros uariat,
nagy tehen hus kövört bele. Maiorának is
bele tenmi. Mas modon.

Vagy almat, hagymat, racht megk tehen hus
kővenibe, nagy ualiba, es ted a uagot hus hor
bort, ecet kövört eresz bele, mézet a menyie
elegy.

Tehen labbol Kochonmya. Virgt a nagy Totot.

Főzd megk igen erősen a labot, tizta uiz-
be saba, az után ragd a talba, had hülyön
megk, ecet es petrefelyem leuilet kitch rea.
Melegenmis is ecet.

Olasz kaposztát főzni.

Egy darab kaposztát, miként hagogassam, forald
a vízbe, az után szűrd el a víz-
a leuilet, ha barany hustan akarod főzni, a hu-
satis külön forrald fel, es abarold megk, ted fel
a kaposztanál edgyöt, borsot, es szip kövör leuilet
beli, főzd iol megk, a ki akar safranki kitch bi,
es is leszen.

Disino orianalis igen, es szip szalonnaual.

Böyt napon köv uayal, iras uaiel, borsot beli,
olais is.

Fodor szip kaposztát, mézet borsot beli.

Oriauual barany hussal, szalonnaual: Böyt
napokon uaiel, olais is.

Olia putrida. Olasz kaposztát Spanyol modon főzni.

Az olasz kaposztának a feketit forrald fel iol, es
a kövörkezendőkkel eresz fel, főzd megk iol, es
azokkal, az után sült kappant szaggas bele
apro madarakat sültue, kolbaszt, maiost, galamb-
fiat, tükfiat sültue, disino oriat, labat, fület fő-
ue, barany hust, tizta borsal, feier repat, sar-
ga repat, sült malacot, karo repat, sült geszt-
myet, külön külön ford mind a főt, az eo
modgyok szereent, malacot főue sültue, eleuen
borsot, törött, gyömbert, safrant, szerecken dio
uivagot. A kappant spekld megk szalon-
nát, szipfüvel, sa heriat, az mellyet beli szag-
ga az.

Canario kaposztas hus.

Sos kaposztát főzni.

Az kaporata ha sos mosd tizta uizbe megk, ted
fel tizta uizbe forrald megk, ha igen sos
szűrd el a víz a leuilet, es ha szip szal kővör
akarod főzni, abarold megk szepen a hust,
egy kis szalonnaual eresz fel, a leuilet egye-
tembe, főzd iol megk eleuen borsot beli, ha
akar sz.

Myers kaposztát tehen hussal. Oriä-
ual, szalonnaual, törü hussal, edessen is.
Ha sananyon akarod, borkövet tehedz bele
egy kis tizta ruhaba kötue, nagy eras ec-
tet beli eresztemi.

Mas modon.

A kaposztát nagy hasabson, nagy apron

metolue forrad fel tizta vízbe szürd el a szét
a levet, es a minemü hussal akarod főzni eredd
fel aual legyen is keuer a leue, főzd meg h iol.

Sicrs kaportat teifellel, edes teiel.

Aprora uagmi uagy metelmi, tizta vízben for-
rad fel, szürd el a szét a levet, es a tevel eredd fel.

Sab uagmi

Sas kaportat, saak uagsonnal.

Főzd meg a kaportat tizta vízben, ha sós uolna
felcteb szürd el a szét a levet, az után ponty ikrát
förd meg egy kalammal, ted a kaportaba, uaiat,
keuer ueres hagymat bele pergelmi, borsot, safrant
gyombert.

Kaportat köles kas aual főzni.

Vegy kasat, forrad meg tizta vízbe, szürd el
a levet, borsold meg. Förd meg, uagy kaportat leue-
let, ted bele a kasat, mas leuvel tarkard be, ragd
szepen rendel a fazekba, tolek annyi vízre rea a men-
nyi elegy, uaiat, főrd meg iol, pergel egy kis ueres
hagymat bele.

Brassicat böyt napon.

Förd meg mint annak a modgya, uaiat, borsot, söt
bele a mennyi elegy ad fel talba, es mustart tolek
fellyül rea, fed be egy tallal sio szon. Flan-
driai etek.

Pares hus.

Vegy szep paret förd meg, az után a szürd
el a levet, farkard ki iol, uagy aprora a rehen hús
sirianal uagy köuerinel eredd fel, a hussal egyen-
tembe förd meg iol, borsot bele es gyombert.

Barany hussal, zalonnaual, dižno oriaual
azonkepen meg főzethmi.

Paret teiel mint az edes kaportat, es egy
szep kemeny rantottat rea mikor fel abod.

Spinatat oriaual, baranyhussal.

Spinatat böyt napon főzni

Förd meg tizta vízbe, szürd el a szét a levet,
farkard iol ki, melegy uaiat bele, borsot,
gyombert, ha iros uaiad uagyon meg iol
aual. Apro tengeri szölötis felidz bele.

3 Mas modon. Apron uagmi, uaiat, apro tenge-
ri szölöt, borsot, gyombert bele.

4 Mas modon. Szepen el fürmi a levet, na-
ial fel ereddem, tengeri szölöt bele, es borsot:
a ki meg akarja tragyatni, nad mi szél meg
lehet.

roh

Tököt teiel főzni. *Scrotum. Tifanyr.*

Hamord meg, a hufosat mint aprora forrad
fel tizta vízbe, az után szürd el a levet rosta
altal, uagy igen aprora forrad teiel eredd
fel, es pergel egy kis ueres hagymat bele,
trifalt, iros uaiat, mind is.

Borsot oriaual, zalonnaual, rehen hussal,
eoruhussal, mind is.

Borsot teifellel, edes teiel.

roh

Borsot hayalmi.

Chinaly erös hajat szürd altal a borsot
forrad fel uelle, es mikor arandod nagy

el mennyen az, szüred le az lugat, es egy edénybe
a borfot dörgöld erössen megh hogy el mennyen
mind az ~~haya~~ haya tizta vízben mosd szépen megh
egy néhány uersbe, az utan egy uas fűzékbe förd
iol megh tiszta vízbe, uerd alul a sütan forralt régt
uagy trefillel, uagy tiszta vízzel ereszt uayat belé
a mennyi elegy. Mikor fel ~~ad~~ akarod admiper-
gety kőzka modon mikélt kenyerec, mézbe es uay-
ka hinch rea. Vagy chak uaiaba pergety kénye-
ret, es hinchd rea.

Niers borfot egeszen megh főzmi, uayal, uagy
tehen hus leuél.

Huvelyes borfot főzmi.

Zed megh szépen, förd megh a hin hus ~~leuél~~
leuebe, borfot, gyömbert belé. Bojt na-
pon tiszta vízbe förd megh, uaiat, uagy iros uaiat
belé, borfot.

Bagoly borfot főzmi.

Eszu asitagd tiszta vízbe, mas nap förd megh tigy
sallya leuélét petreselyem ~~leuél~~ gyukeret belé,
borfot, gyömbert, safrant, uaiat a mennyi elegy.

Iros uaiatis io, uagy tehen hus leuél.

Arpa kasat iol főzmi.

Mosd megh iol, förd megh tiszta vízbe, io idigh,
szüred le asit a leuél ~~leuél~~ a rosta alul, mosd ki
tiszta vízzel, ereszt fel tehen hus leuél, az mély-
be petreselyem gyuker, uagy leuél főt legyon, förd
iol megh uyonnán, borfot, gyömbert belé.

Arpa kasat trefel, böyt napon, uagy uaiat.
Feier repat bávanu kussal, tehen kussal.
Zalonnaual, oriaual, borfot bele
is on io. Bojt napon, uayal,
borfot. ~~if.~~

Lenchet oriaual, Zalonnaual, uaiat, egeszen
uagy alul uerue a sütan. Tehen hus
leuelis io, forrald fel az elöt tiszta vízbe, az
utan szüred le azt a leuét, es ererd ugy ~~fel~~ a
tehen hus leuel, borfot bele.

Artichokát főzmi.

Förd először tiszta vízbe, az utan uagy iros
uaiat böyt napon, melisfichd megh, az Artico-
kat ragd rendel egy uas fűzékbe, uagy serpe-
myekt, rölcch rea a uaiat, borfot belé.

Hus enio nap, tehen hus leuél. Köuerim leg-
gyöt, borfot ~~enched~~ rea, az utan has főzmi a
leuél egy ideigh.

Kauli rapit, kauli fiorit azonkepen,
mint az ~~Artichokát~~ Artichokát főhötm.

Körtuelet főzmi.

Hamard megh a körtuelet, uagy egerd megh
a hariat, eleuen szenen, az utan hand hidigh
vízbe, mosd ki az eget kayat, förd iol megh,
a uaghi ~~fel~~ tigy amfumat belé, fűzükent
gyömbert, es io lifzen. Az amfom hilyet, k-
hier ferikulomat, mézet ha sütkégh, es mi-
kord ~~fel~~ adod nadmeyerdo megh.

Alma kasat főzmi.

Hamord meggh' almat, móró meggh' tífetá uirbi, kád
 st egy fazékba, bort, vizet, uaiat belé a mennyi
 elég, főrd meggh' idl, a uége stli, ues Romani kömör
 belé, vagy amfőriót, mikor stl adod nadmizet stlyul
 rea.

Almat rantami.

Hamord meggh' az almat, móró meggh' stli hant
 ki a maguat, móró high ti staba tikomorvól
 chinaléba, es forro uaiá ranchó meggh' ragd egy
 talba, nadmizet hinchó meggh'.

Viragos leu, gyümölcsös leu, minden stli
 sült ala. Vgy mint jndiai stli ala, Lud ala,
 minden stli madar ala, uad hus ala. st.

V egy piritót kemyeret főrd meggh' borba, ueró
 alut a sritra móró edgyöt, sült körmölé mi-
 nly az ö modgya sferent, málósa stölöt, apro
 tengeri stölöt, füget lapossan mórólt, móró-
 lat egy kis borba asztatua sápranyorua. Nem-
 lyek sült gesztkis, tórók belé s-almat sup
 uikomyon stlét, borjót, sáprant, gyömbert, sri-
 nichen dio uiragot, a mennyi elég. Amiz hi-
 lyet a ki akar nadmizet tífet belé ammal io.

Boryu hust tarkornal, Baramy hust
 azon kepen.

Förd meggh' a hust, abarold meggh' az utan erord
 st a leuunt, bort belé a mennyi elég, kemy
 petrefelyem leuunt, tarkont elyot belé, per-

gily egy kis lisztet belé ha akar, borjót, sa-
 prant, gyömbert, sriectin dio uiragot.

Egy nehany fele salatat készíteni.

Olasz salata.

Vagy elegyes sok stli fűből.

A ki akar miskulantiát chinalmi, fridgyen
 igen gyermekből salatat, caluia leuunt
 menta leuunt, pinpimllat, borragot, petrefe-
 lyem leuunt, kömör leuunt, turbalia leu-
 unt, es egyeb stli fűunt, az mly horra il-
 lik, olajt, sot, ecet belé, es borrago uirag-
 gal hinchó meggh' stlyul.

Hiers salatat gyermekdedet, sosal cu-
 nt, Endiniat sosal, ecet, nadmizet meggh'
 ragyazmi.

Fries salatat. Söreggh' tikomorvól, a-
 tal stlin meggh' veszre mierzui rakmi, igen
 sokot dologh.

Salatat tikomorvól. förd öregen, mi-
 nly meggh' veszre, borjót, sot, ecet, petrefelyem
 leuunt rea.

Gicoria salata. Ki kehtkor mikor ki
 költ gyengen meggh' sádm, nyersen io, ecet-
 t, olajt, sot rea, a ki akaria meggh' nad-
 mizet stli.

Has modon főve. Ecet, olaj, apro ten-

geni frölöt rea hintem, nadmizlmi is
 Salata secoria gyükerből. Hamard meg a
 nagy uskord süpen myh, az után hasogató myh
 a fassz hand ki, föld kirta urbi idl myh, suvó
 el a lant, egy talba rapid szp rendli az ő mod-
 gya sürent, olait, sot, ecetk rea, apro tengeri
 frölöt es nadmizt rea uskarm.

Cecoria leuelből salatat főve olail, sosal,
 ecetk, es nadmezgt is.

Spargat azon kepen formi mint a Cikoriat,
 melegen es hidegen is.

Capornok salatat, ecetk, sosal, olail,
 nadmizt, apro tengeri frölöt rea hintem.

Capornok uiragot, a nagy szal
 Capornok azon kepen.

Salata fahoból, süpen myh szm
 olait, sot, ecetk ki.

Niers ugorkából salatat.

Hamard meg a gyengi ugorkat, mit is
 szp uikönyon, ecetk, sot, olait, es borjót rea.

Niers Kaposztából salatat. mit is szp.
 uikönyon, nagy apron a kaposztát sot, ecetk,
 olait, es borjót rea. A ki akarja forro uirgól
 agyon öntni, myh lant, es myh fonnyasztani
 es ki fachermi kóló.

Böyt napokra ualo Leues Cíkek.

Mandola Leu.

Vegy mandolat annyit a mennyi elegy forrard
 fel tizta uizbe, a hayatol tiztichd meg, törd
 meg egy mosarba, kemyer bellet edgyöt, a süten
 uerd altal, tizta uizzel erzd ft, nad mezot bel,
 es rosa uizet, forrard ft, es mikor ft akard ad-
 mi, tegy keus szerechen dio uiragot bele, fa ki-
 ialt meg, tragyzhatod a talba.

Bor Leu.

Vegy tikmonyat a mennyit akarz törd egy fajt.
 ba, borjót, safrant, gyombert, szerechen dio uira-
 got bele, a habaro faual habard idl meg, a
 bort forrard mezzel ft, erzd ft a tikmonnyal,
 ha akard egy kis uiaat beli erztetni a te is
 akardod. Nemellyek egy keus lizhtu
 erztetk bele a tikmonnyal kimk sütkön na-
 gion tikmonya: a mez helyert nadmiz idl a
 kimk uagyon.

Bor Leu, mas modon.

Bort, uizet, mezt forrard ft, uis malofa
 frölöt, apro tengeri frölöt bele, uiaat, nagy olait,
 borjót, safrant, gyombert.

Bor Sufa sült tikmony ala.

Vegy egy mshany tikmonyat, de többet hogy sem mint
 a bor leube, hotot sürtübm ft lenni, borjót, sa-
 frant, gyombert, szerechen dio uiragot.

Nemellyek a kik ugyan iol akarnak eszt a leuet
chinalni, a tikmonynak chak a szekit török bele,
a feijet hatra uetik. A bort mezzel, es keusz ui-
zel forradt szel, a tikmonyal erezd szel, habornan
untalan. Az utan for egy m'hany tikmonyat öre-
gen, hamozd meg, uond uetomy fa nyarsoch kara,
es a rostelyon pirichd meg, ragd a talba, es a leuet
önchd rea, ha meg akarod traggazni gyömbernt
uagy nadmezzel, fa heial io lifzen.

Boros kenyér.

Topinka

2. Ly szep feier kemyeret, egy uym temerditfe-
gre, asztasd be io edis borba, a uagy Malosaba, az
utan rächd meg uaiaba, ragd egy talba, traggazd
meg nadmezzel, gyömbernt, fa heial. sz.

Tikmonios Leu.

1. Forrally tišta uizet, az utan uery egy m'hany tik-
monyat egy faszba, ecset bele, habard iol mgh,
erezd szel a uizzel habornan untalan, uaiat beli,
borfot, gyömbernt a k akar.

Tikmonyos Leu Nemet modon.

2. Vegy tikmonyat, törd egy faszba, borfot, safrant,
gyömbernt bele, habard iol meg, erezd szel a forro
uizzel, uaiat bele es szerechen dio uiragot.

Tikmonyos teyes leu.

3. A tejet forradt szel, uery egy m'hany tikmonyat
egy faszba, habard iol mgh, erezd szel a forro
tejet, de mgh m habard.

Tikmonyos Labolt teyes Etek.

Vegy egy m'hany tikmonyat törd egy talba, had
chak ugy egeszzen, mgh m habariad, tolch a
forro tejet, a melybe egy füm'eres hagyma,
föt legyen, az utan bi uehemi uaiat beli, bor-
fot, gyömbernt. Mikor szel adod a tikmonyat
egeszzen ragd a talba, az utan a leuet rea,
gyömbernt szel.

Teyes Leu.

Forradt szel a tejet, pergely lisztet beli uaiaba,
gyömbernt, szel kemyeret alaya sz ad szel.

Teyes etek, uagy feyer etek.

Vegy egy m'hany tikmonyat, uond a lisztet, a ua-
go szel uagd igen aprora, az utan erezd szel
a forro tejet, főd mgh a tejet, de mgh szel.
mard a kormatol, erezd uaiat beli, sot a men-
nyi chgh.

Teyes etek, mas modon.

3. Daiban pergely annyi lisztet a mennyi chgh,
erezd szel forro tejet főd mgh, es io lifzen,
sot beli.

Teyel riskasat.

4. Keusz uaiat beli, uagy iros uaiat, fahrial, nad-
mezzel traggazd mgh mikor szel adod.

Teyes etek meteltből chinalt.

5. Chinalt tišta tikmonnyal, uagy tišta uizet, so-
ual, mehd szep uikomyon, főd mgh tejet,
uagyat beli, es io lifzen.

Köles kasat tejet szel, uaiat beli io.

6 Teyes kása, más módon.

Főzd meg a kását tiszta vízbe, sűrűd el a levet, főld egy tiszta tablára, had hulljon meg, az után mikélt fűp szelvére, ragd a talba egy reszt, az masik uörd alatt egy rosztyos kalanon, vagy uas rostan a talban rakot kására, főld tejet res és io leszen. Mandola teyelis io. Teyfellelis azontekppen. A kiskását ugyan ezen kppen fezhetni.

Talban
eset.

Teyből tikomorjbol torta.

Töry amnyi tikomorjat a teile a menyit akar, sot, nadmezet elegot bele, ha edessen akarod habard iolmgh, habaro faual. A talba, vagy tefataba, vagy pinnataba egy keurt uaiat főzd meg, vagy inkább sűrűd meg, Mikor sít adod mgh traggatodapro tengeri siölöml, nadmezt, fahial, ammekulis io.

Rantotat talba főzni.

Meligyeh uaiat egy talba, töry amnyi tikomorjat bele a menyit akar, ted tala stol a szcure, főd be mas tallal, vagy fődöml, főzd meg benne, ad sít mind tala stol, hinch mgh sölal, gyömberit vagy traggatod mgh fa heial, nadmezt.

Korpa cibret mint keltyen chinalmi.

Vagy egy darab kouafre, tiszta mgh víz, morfolo bele, az után harbar, korpát bele a menyit, szh tarck mgh mghs l'yn hogy eryl mghs. Mikor förm akar, benne sűrűd alatt a sritan, a higit forrard sít sot bti, ha akar, k'hez reszte tormahis bti, köhs kását főz mgh benne kempit.

Borso leu.

Főzd meg a borsot, es a sritan uörd alatt, sallyat, petreselyem gykeret főzd meg iol benne, borsot, safrant, uaiat bele gyömberit elgyot.

Más módon

Had egeszzen a borsot petreselyem gyubert, sallyat benne, pergely egy kis lisztis bele uaiaba, vagy olaiba, borsot, gyömberit, es io leszen.

Kender magh sufa.

A magot mosd mgh tiszta vízbe iol, főzd meg masarba, sűrűd alatt a sritan ererd sít tiszta uizel es kemyer bti, hogy sűrűd legyen. Egy egy uas hagyma föhi bele az iziert, ecet, sot, a menyit elegy.

Nemellyek mgh főzik egy amnyera hogy mgh chirazzik, az után főzik mgh.

Pergelt leu.

Foraly egy fahba tiszta uizet, es pergely liszt uaiaba, amnyi a menyit elegy, ererd sít a uizel int kömeny magot bti, ecet, borsot, gyömberit safrant a menyit. Eit mltahis io.

Más fele leu.

Ely kemyerit egy talba forro uizel önköd agyon, legyen so kömeny benne, az után forro uaiat uayard mgh.

Más módon

Ely kemyeret egy uas fahba, forralt uizet, sot, uaiat, kömeny bti, önköd agyon uizel a kemyerit, es zuppon leszen.

Turos etek tey fellel.

Vegy turót, reszeld mgh, ha kemény tey fellel,
es egy m'hany tikmonnyal keuerd mgh, kaprotis
m'hly belé ha uagyon, egy fő uexs hagymat, egy fő
szere főzd mgh az vízbe, es crezd f'l m'hly, mi-
kor f'l adod, m'hly szep uekomyon kemyeret alaya.

Turos etek

Tey f'l m'hly uaiat es tikmonnyal.

Halikra leu.

Forrasd f'l a ponty ikrat tizta vízbe es sonaba
szüred le a leut, uagd igen aprora, n'd f'l uiszon-
tagh tizta vízzel, főzd mgh id, pergily lisztet
belé, hagymával aprora m'hly, borjót, safrant,
gyömbert.

Ziluabol leues etek

Vegy sziluat főzd mgh, hand f'l ki a mag-
uat, uagd aprora, az utan ranchd mgh uaiaba, es
forro vízzel crezd f'l, apro m'lesza szölöt, mando-
lat belé, borjót, safrant, gyömbert, szék füvet, a
mennyi chgh.

Turos etek parafst modon.

Vegy kemyeret egy talba, ugy mint egy rendet, azt
kincsd mgh turoual, uagy m'hly sáitot rea, azon
f'lyul mgynt kemyeret, uiszontagh sáitot, uagy
turót f'lyul, ugy annyera mgh a tal mgh belé
az utan forro sos vízzel onchd agyon, az m'hly
uaiat, főzd mgh, fedd mas tálal egy idighe.

Chek leues kemyer.

pinta.

Vegy uekomyon piritami ualo kemyeret, piritdmgh
ragd egy pinnataba, tölch m'hly teyot rea, hogy
el igya, az utan ranchd mgh uaiaba, egy m'hany
tikmonnyal edgyöt.

Mas modon.

A piritot kemyeret ragd egy pinnataba, tölch for-
ro teyot uaiat edgyöt rea, di m' sokat, chak
hogy mgh azzek beom.

Serböl leuet.

Vegy egy m'hany tikmonnyal, uerd egy fa szikba, ha-
bard mgh id, borjót, gyömbert, safrant belé, es a
forro sermet crezd f'l, uaiat belé, ha sauamyo
crezd egy kis uizet belé.

Mas modon Sereszerdik

Forrasd f'l a sert, hogyha igen sauamyo id ch u-
izet hozza, tegy annyi h' f'l beom a mennyi
szükf'gh, borjót, safrant, gyömbert, fa h'riet
a mennyi chgh. Boros szerdik arpa-
keppen, uizet eligiteni a bort, mint a sert
szerdik.

Serböl leu.

Forrasd f'l a sert, uis egy kaur köment
belé, kaur, es reszeld kemyeret annyi a men-
nyi chgh, habany belé, borjót, safrant, ha akarj
gyömbert, uaiat.

Borb leu azon keppen, di nem liszen
szükf'gh a köment magh belé, ha nem a h'.

Lengyel
bözlece.

lyet mezet vagy nadmezet, egy kis uaiat.

Bor leu. Lengyel modon

Vegy töb bort hogy sem uizet, es abba cipo bit, al-
mat, mezet, föld megd edgyöt, az után uerd altal
a szitan, borsot, safrant, gyömbert bele. hogy süren legyen, es az utána mezet bit, tengeri szőlöt, es mal-
sa szőlöt

Krabol leu.

Az pontynak az ikrayat föld megd saba, föld
el a leuet, uagd igen aprora, az után bed annyi
meleg uizbe. a mennyi leuet akar chinalni,
ranch ueres hagymat bele, borsot, safrant, gyöm-
bert, sot a mennyi elegy.

Lenche leu.

Vegy szö lenchet mosd megd ket vagy harom
uereb igen iol töd fl benne egy fazekba
a mennyi akar, föld iol megd bö leube, per-
gely ueres hagymat apron mek leet bele, es egy
kis lisztet, borsot, safrant, gyömbert, maioran-
nat, vagy salliat, dörögoly bele az isziert.

Malosa leu, böyt napon.

Vegy tizta bort, forrald megd mézzel, uis mal-
sa szőlöt, apro tengeri szőlöt bele, uaiat vagy
olajt, borsot, safrant, gyömbert, szerechen
dio uiragot.

Leues
kemper.

Egy talba szöly kemye-
ret uekomyon, es ad fl, folyul megd tragya-
hatod, nad mézzel, fa triat. Hogy ha
akarsz egy sült galat rea tenni, iol föld
hozza illiem.

Sajt leuet.

Reszeld megd a sajtot es habard forro uizbe, sot, egy u-
res hagyma föt beli, az isziert, uayat, a mennyi chgh,
ad fl szölyt kemperet.

Olayos leues kemper.

Vegy bort mézzel elegy, föld megd iol, apro tengeri szö-
löt bit malosan szőlöm, fa olajt a mennyi chgh,
borsot, safrant, gyömbert, szerechen dio uiragot.
Egy talba mély szölytenkent kemperet, ad fl a
leuet.

Mas olayos leu.

Vegy tizta uizet föld megd had folyon egy ueres
hagyma föm, az után ueres hagymat mély
aprora, ranch megd fa olajba, a uagy igen ui
frülen magd olajba a mint Erdelyben szoktak
elni, es igen io mikor ui. Az mély kemperet
ökönd agyon az mély, az után az olayos hagg-
maul es io leuen.

Tikmonybol egy nehany fele
etek

1. Tikmonyat haiba adni, egöfsegy, uagy föm
lagyan uagy mélyh parasaba jutni.

2

Tikmonyat röstölbe

Vegy egy röstölöt, vagy tabost, egy uayat bo-
lyu, mekethid megd, az után uery egy mharu
tikmonyat egy talba egöfzen, föld megd mély
egy kis petefelyem lenni belely, ted a uayba
ranch megd higan gyömbert linch megd.

3

Olasz rantot.

Forraly uizet egy serpenyibe, es törö annyi

rikmonnyat bels a menyit akarz, föld mgh higan, az
utan ragd a talba hinchd mgh gyömbörzél, nadmizél
fabrial, foval, kengeri fiölötis hinteet3 rea

Torta tikmonnybol.

6 Vegy tiert a menyit akarz, es uery tikmonnyat bo-
uen bels, habard iol mgh, föld mgh, is a pinnataba
mghich uaiat, tols bels: mmllyik kemyerbelis
mosolnak bete, es iol mgh habariak a teibe
tikmonnyal, be földi, alaya tüzet es földyül, hogy
szepen mgh földyön. Mikor föld adod mgh raggyaz-
hatod nadmiz, fa hrial, nagy chak gyömbörzél.

Sült tikmonny ala leu.

8 Föld mgh a tikmonnyat kememen, es uond untom
fa nyarsochkara, a földyön pirichd mgh.
Es illyen leut alaya. Vegy egy mghany tik-
monnyat egy fazékba, borlot, safrant, gyömbört
fa hriyat, nadmizet, nagy föld mizet, habard
iol mgh, es forko borral erced föld, untalan
habarnon forvazd uyonnán föld, az utan a
sült tikmonnyat band bels.

Tölt tikmonny.

10 A tikmonnyat likafu föld föld mgh föld bi a
szekit, a fegeremül, ranchd mgh, uayba, az
utan uagd mgh puzselyem leutal, hogy-
maul edgyöt, kengeri fiölöt, borlot, gyömbört
uery egy nyers tikmonnyat közi, es chych
iolal, az utan tols a tikmonny haisba, is
masodszor ranchd mgh uaiaba, a nagy fa
nyarsochkara

4 Rantot tikmonny higan. A tikmonnyat föld
egy talba, habard iol mgh uaiat, is mgh
uaiaba ranchd mgh föld higan, borlot, gyö-
bört bels.

Nemllyik ur. s hagymat
apron amulot, a uaiaba föld mgh ranch-
yat, is a tikmonnyal edgyat mgh földit.

9 Mas modon rantot. A tört tikmonnyba m-
ly puzselyem leutal, föld habard iol
mgh chinaly pogachet, föld kememen ragyazd
mgh mitre föld adod, gyömbörzél, nagy nadmiz-
zél, fabrial.

Eregeren föld tikmonnybol Salata.

Hasonló mgh a föld tikmonnyat, mgh
mgy infre, cartot, föld, puzselyem leutal,
borlot, fa hintem, hidegen is.

Olasz rantot.

9 Tört tikmonnyat egy fazékba, ut bels ha-
bard mgh, egy fepenyöbi mghich uaiat
hogy ii mghich legyen, tols föld mind a uaiat
a fepenyöbi, is a mghich fepenyöbi tols
egy kem tikmonnyat, mgyit a föld a föld
mgh igen untomyon, az utan hinchd mgh
apro kengeri fiölöt, is humpölyg, is föld
ragd egy talba, matal föld, a földi-
mgh azonfapra ragyazd mgh gyömbör-
zél, nagy nadmizél, fabrial, is földyön.
Effe Rantot es mas föld Rantot pogacha
ala leu mind illik malosa leu alaya

Olaz leuel kappant így fezhetz.

Az kappant egészén megkötüljék, de mikor az nyers, akkor
uarmi, fémü magot szalarnak egybe töm, és az kappant ueli
tölteni hogy is fragec adgyon miki: és mikor megkötüljék, chinal
köt miki és kappan. Tízbe borba kocka aprich sziget, és az
kappant uayba kocka kőmnyer megkötüljék, és az után az kőta
borba kő önteni a hol az kőta bor uayon, és az kőta kő a uay
almat apron uayd az kőta kő a borba, és beuon miki kappan bi-
li és fémü magot tömön miki kőta hogy sziget kappan az kőta
és is illakot adgyon, tengeri szőlő, és malosa szőlő kőmnyer miki
kőta, bor, safrant, gyömbert beuon. Emmit uayba ismög sziget
sziget és ranch megkötüljék, és mikor az talba kőta és rantot
sziget kőta uayba kőta az megkötüljék önköt ad kőta, madmizet,
gyömbert adgyon kőta chinalmiki, és kőta kőta miki.

Gyümölcs leuel így fezhetz.

Tízbe kappan borba kocka kőta kőta kőta kőta kőta, és az
után almat kőta kőta kőta, és az kőta kőta kőta kőta kőta miki
és tengeri szőlő, malosa szőlő, mandolat miki, bor, safrant, gyöm-
bert beuon.

nyersokkara uond, és fémü magot. Chinaly. 41
és kőta kőta almat, uay bor kőta: uay bor
kocka, miki et forraly kőta, bor, safrant, gyömbert
apro tengeri szőlő.

Tikmomyat egeszen rantua.

Egy serpenyi kőta miki kőta uayba, a tikmomyat
kőta kőta megkötüljék kőta kőta, és fud a uayba egy re-
süt a tikmomyat, az után a kőta miki kőta
miki mind kőta kőta a uayba, kőta, harmat, a
mennyi akaszt, és ranch megkötüljék.

Rantot tikmomyat kőta leu.

Uay bor, uay, miki, piritot kappan kőta, és for-
rald kőta, az után uayba kőta a kőta. Almat,
kőta kőta kőta kőta kőta, malosa szőlő, ten-
geri szőlő, bor, safrant, gyömbert, kőta kőta kőta.
kőta, kőta a mennyi kőta.

Tikmomyat tortat talba kőta.

Uay kőta, tikmomyat a mennyi kőta, madmizet,
habard kőta kőta, rosa uayba kőta kőta kőta uayba
kőta, esegitalba kőta kőta, egy kőta kőta uayba, uay
kőta kőta, kőta kőta kőta kőta, és kőta kőta
kőta kőta kőta, apro tengeri szőlő kőta kőta
kőta. A rantotat miki kőta kőta kőta,
kőta a talba, és kőta kőta kőta kőta kőta
kőta kőta.

Az halakról.

Niers Chukat saba főzni.

Mentd fel a Chukat mint annak a modgya, es mosd megk tisztá viz be egy mhamy szor, az utan mlegyeh oris ecet, s-a chukat oncho agyon mlt, hogy szep klt legyen, az utan forray vizet sonal egy uas fazekba, s-hans bñi főz megk iol, mikor fel adod, megk hunchd. x. p. t. s. h. y. m. h. m. l. h. l. Tormanal ecetel az chuka igen io.

Apro Chyubak saba főzni, az utan a leunt li szurmi, iros uayat, vagy iros uayat bi. li uetmi, borsot, gyömbert, egy keunt bort.

Lucer len. Spektel Chukat hus euo nap.

Vegy szalomat, mentd kotska modon pergild megk, ecet borsot, gyömbert belc.

Mas modon.

Metily kemyeret kotska modon, es uayba ranchd megk ecetet, borsot, gyömbert belc. A halat az lot saba megk főzni, es a talba rakni, a leunt agyon ontani. Chukat ecetel, hagymat pergildni belcye buen borsot, gyömbert, safrant a mennyi elegy.

Chukat borsporral.

Mimz utana megk főzted saba a halat, szurd el a leunt, uegy ecetet borsold megk, keunt uariat, vagy iros uayat belc forrayd megk, es tölch rea a talba.

Sült chukat Nemut modon.

Hamard megk a halat, ha oregh hafnich ketti, ford megk es had allyon a sonaba egy idrigh. Az utan süd megk rostlyon sñbi, darabol. 1. es hand

forro uayba, ranchd megk iol, az utan mlegyich egy talat megk, az mlegy talat kend megk egy fokbagy-manal, az utan ragd bñi a halat, es forro ecetel, borsot, gyömbert oncho agyon, sñd bi mas tallal, megk sard mly io isü lifzen.

Töröt leuel.

A Chukat tisztid megk, darabol ecet el ford be, had allyon egy uagy ket oraigh beinni, az utan mosd bi mlegy, viz bi. Föz tisztá viz be petre-slyem gyukeret, uay hagymat, kenyér belt, iol megk uerd altal a szitan, a halat ford megk, a törd lube, borsot, safrant, gyömbert belc.

Lengiel leuel.

Veres hagymat, kenyér belt de beunfet, ha uagyon sa-uanyo almat isb ammlkul, mltly megk, az tisztá viz be ford megk, az utan uerd altal a szitan, A halat a mint sñlyül megk mondani, a sobol mosd ki mlegy viz bi, ford megk egy uas fazekba a leben szep sürüu, iob bor mltkul, tegy meyet, vagy nadmezet belc, borsot, safrant, gyömbert, szorechen diu uiragot. x.

Mas modon.

Ford megk a ueres hagymat tisztá vizet kemyerrel, uerd altal a szitan, erzd sñl a hallab, es ford megk iol, meyet, vagy nadmezet, ecet bñi, borsot, safrat, gyömbert a mennyi elegy, szorechen diu uiragot. x.

Eles leuel.

För Lengl hñl halat fexheeni. Cipot, uay hagymat tegy sñl tisztá viz bi, az ecet bi, mikor megk sñl szurd sñlca alalt, az mikor megk sñlca mosd bi az halat mltly, az az megk forrayd sñl az halra, sñl ecet bi, az uay bi bñi uay hagymat apron uagy az megk sñlca sñlca dait rea kemyeren ranchd megk, szitan sñlca az halra had forray megk bñi kemyer gyömbert, haron a uay megk sñl uagy agyon kemyerat, az bñi az utan borsold megk.

Almat, hagymat, vagy apróra, főrd mgh idt tífita
 vízbe, az után bort, ecet, eresz belé a mennyi
 elég. Az után a halat szépen fél mérték, a so-
 bol mosd ki mgh vízbe, es orozd fél a leut
 főrd idt mgh, mézet ha akar sz belé tenni mgh
 lehet, borsot, safrant, gyömbert, szerechen dró
 viragot. E. Ez fele fele leut minden felé halat foz hoz

Tífita borsal

Petrifelyem gyukeret, ueres hagymat, főrd mgh
 tífita vízbe, az után a halat mosd ki a saubol
 főrd mgh eggyöt, eleuen borsot, gyömbert, uariat
 belé egy keufet. Ra sos chukat ezekkel
 a leutkál akar sz főzni, mgh lehet, de mgh
 keltetik az vót forrasztani tífita vízbe, mi-
 nk elötte a leut hozzá töltik.

Chukat hidegen. Pontyot.

Hagymat, főrd mgh idt tífita vízbe, főrd le a
 leut, es a halat főrd mgh benne idt, borsot, safrat
 belé, ecet a mennyi elég, nad mézet, vagy tífita-
 tot mézet, ragd ki a halat egy talba, tölti vés
 a leut, es hideg helyen had aludgek mgh,
 igen mgh kel föni.

Egh leues Chukat. Pontyot.

Hagymat, főrd idt mgh tífita vízbe, es a leut főrd
 le, s a halat főrd mgh benne, ecet tölti belé a
 mennyi elég, had forion idt mgh adgyöt, ragd
 a talba mind leutól, töd hideg, a szárnyat
 emelgetd fél.

Chukat Stokfis modon.

Főrd mgh soba, ecetbe, vízbe, a halat, az után fraggard
 el, vagy darabold el, mint a Stokfist szottak, es szed
 ki a fraltaiat, tegy iros uariat, feun bort, borsot, gyöm-
 bort belé, főrd mgh benne masodszor.

Mas modon.

Főrd mgh soba a halat, fraggard el egy mastól, es a
 fraltayot hand ki, tegy sos iros uariat belé, rácho
 mgh egy keufszigh benne, tölti a talba az után, r
 io erös mustarral öndid egyon, es főrd egy mas tal-
 lal be, próbald mgh, mert igen io kelt.

Laraz chukat. Zormaral, borsporral, chyle-
 unt, tífita borsal, nyers petrifelyem leutól mgh
 hinteni, es ecet, mind io.

Chukat sült.

Eder leut alaya, ugy mint borsol, ecetből, mézből mgh
 forrasztani, borsot, safrant, gyömbert belé.

Pifstrangot.

Soba, ecet főzni, illis leut. Tífita borsal, iros
 uariat.

Sült chukat borsporral. 42

Chukat kaporta leuel.

Uers hagymat porgalmi belé, ecet, borsot, safrant,
 gyömbert.

Pontyot niers. Tífita borsal io. Lard mint a
 chubat. 44

Mas modon.

Tízid mgh a Pontyot, méld fél, főrd mgh be,

es had allyon egy nagy két oraigh benne, az után
moss ki a sötét, petreselyem gyűtővet ford magh
tisztá vizbe, es a halat eresz felli uilli, bort bñ
a mennyi eligh, ford idl magh, perghy egy keus lisztet
uayba bele, borsot, safrant, gyombert, szerechen dio
viragot, ha nagyon, nagy vros uaiat a perghy helyet.

Pontyot fekete leuel.

Ha eleven az hal uatard magh strepen, ved uerit
mint annat a modgya, uisó cútbe, úgy mint a fűt
bñ hafittam, es a farkan álljul a húfosat a bñ
húgyt által uermi, had allyon egy idigh benne.
Az után mikld fl, es hamó ugyan azon exab, a u-
rit moss le iol belé, nagy uerx hagymat, pirítot
kenyoret, ford magh a ueres cútbe uizal edgyüt a
mennyi eligh. Verd által a fűtan, a halat vado
egy uas farkba, es a leuettölchd rea ford magh
benni, borsot, gyombert, székfünt bö uen belé
erész egy kúria ien fűdin safrantis belé, az iñert
Fekete leuel, mas modon.

Ved uerit a halnak, a mint magh mondám, uizal,
egy keus borral eresz fl a halat, ford magh idl ben-
ne: az után nagy almat, hagymat, nagy igen aprora,
raachd magh a uaiab, es trd belé, mizet a mennyi
eligh, borsot gyombert, székfünt io bñen, a sauat
te vrad hagyom.

A hal ha nem uolna mers, nagy eleven, nagy fűl-
uat uerd által a fűtan, de az elöt magh két fűm.

Fekete mézes pogachauais magh lñt, a mint Ne
mó orzagba

mt orzagba szottak chynalmj

Dio bellelis Magyar orzagba szottak chinalmi
a fűt leut. Nemllyet szottak dñi a bozramat
magh ert magual, chinalt littarommalis.

Pontyot Ecet, hagymatul, uaiab egy keus lisztet
belepi rantam, borsot safrant, gyombert.

Töltöt sült Pontyot.

Vagy egy Pontyot a kímé itraia nagyon, hamord magh,
uid ki az itraiat, a bñiml edgyöt, ford magh söté, az
után nagy aprora petreselyem leuillt, ueres hagymatul
sallyatul, maioramatul edgyüt, borsot safrant, gyombert,
böuon belé, uaiat a mennyi eligh, tengeri szőlőt, tolob
magh ezzel a halat, es fűd magh a rostelyon, untalon
ecet, uaiat, egy bñ borsal mizgen öntöz.

Sült Ponty ala adhaerz diosasat, borsport, székfü-
es leut, malosa leut, &c. uidi fol. 38.

Tiszta borsal Pontyot.

Rancha hagymat böuon uayba apron uagottat, es a
hal mikor fl főmfebe nagyon, tölch rea had főyön
edgyöt a hallal, es a uayat mindentör nagy untalon
egy kalannal a forrasora hanyad, borsot, gyombert
bñ.

Taraz Pontyot, ugyan ezekkel
a leuettel magh főzhetni. Eles leuelis io. fol. 43

Ponty itrat főzni.

Itarat.

Ford magh vizbe es söté az itrat, az után nagy
igen aprora, almat, hagymat külön ranchd magh
uaiab, es egy keus borral ecetl eresz fl, mizet,
borsot, safrant, gyombert, szerechen dio viragot, &c

Masut mas modon. fol. 49. v. 50.

Karasz leues kenyerrrel.

Mekly ueres hagymat aprora, ranchd mgh olaiba, es az halat ferd mgh soba, a kenyert mghd fr. letent bent a talba, forro sos uizet onchd agyon, u. 24 hagymat toltch rea, a halat folyul rea, 13 burich be mas tallal.

2 Karasz liszta borsal.

3 Karasz ecet, hagymaual, keins lisztet bele per. g. lmi hagymaual edgyot, borsot, safrant, gyombert bele.

4 Karasz sauanyon, bort, petreselyem gyubertet bele, es egy keins lisztet bele per. g. lmi, borsot, safrant, gyombert a mennyi elgh.

Karasz rantami io.

Karasz kuldus leuel.

Vagy io kaporta leult, uizec bele a mennyi elgh, hagymat per. g. ly olayba, nagy uaiba, 12 bele ferd mgh iol, borsot, safrant, gyombert bonen bele.

1 Vizat forni eles leuel. fol. 43

2 Piritot Vizanak leu.

Malosa leu. 1. *Ogy petres kenyert bele es pirichd mgh hand borta uizec ferd mgh, es urd alatt a szitan, sile tortult, nyers almat mghd sup u. konyon, apro tengery szilot malosa szilot, mandolat, meyet, borsot, safrant, gyom. bert bonen bele.*

3 Vizat liszta borsal io.

4 Vizat liszta soba ecetbe formi, hidigen nagy me. legon sz. admi, ecet, petreselyem leult. Luther leult nagy koska rantami mghd per. g. ly kenyert, gyombert leult. diosafat mind io.

Süllöt uiza ala leu. 66.

2. Süllöt eles leuel. 43.

1. Süllöt soba forni io.

3. Süllöt egh leuel. 44.

~~leuel, vagy te kenyert bele, ecet, borsot, gy. b. m. b. l.~~

* Harchat eles leuel. fol. 43

Harcha farkat süttuc: diosafat alaya, nagy böngort, gyombery leult, nagy egh leult, a mint a harcha ala.

Memy halat eles leuel. liszta borsal, soba, ecetbe. Murona.

Lepenye hal, süttuc io, es egy leuichet alaya.

Vizta itrat mint killyen forni ha nyers, ecetbe soba jzen io, petreselyem leult rea forni.

Sos itrat mint killyen mghd ke. fitomi. Mosak mgh egy m. hanyfor mghd uizec, toryet mgh egy palammal, petreselyem leult, gyubertet foron iol mgh, es az itrat arszal a leult forxo egy oraigh, a hagymat ranchd mgh uaiba, es egy 12 bele, uigias rea hogy a farkhoz m. ragadgyon, a palammal gyaborta bil keurmi, borsot, gyombert bele.

Köuj halat soba forni

Vagy ecet m. legichd mgh, onchd agyon uilld, az utan egykeins uizec soba, ecet edgyöt ferd mgh, es ad sz. chat ugy szarazon, petreselyem leult rea. Ha atasz leuichet alaya. Vagy iros uariat, bort, borsot, petreselyem leult, aprora mghd, forratzd sz. berm, es io lezen. ha penigh iros uariat ninchen, ugy for uayat, nagy olayt.

Egyeb sz. apro halat soba forni, es uaiba rantami io. ugy mint karasz, feir halat. 4c.

Chikot tormanaul, soba elöfzer forni.

Chykot kuldus leuel. fol. 46.

Chikot saat uaszommal. fol. 29.

Harchat soba forni tormanaul, kuldus leuel, per. g. ly kenyert, uaiba, ecet, borsot, gyombery bele, *

Chikot, cecet, hagyma, liszt uayba belé pergetni.
borfot, safrant, gyömbert belé bönn.

Chikot kapozta leube főzni, es tormat rea.

Főti leml mint a Pontyot. fol. 46.

Chikot tiszta borsal. fol. 44.

kecheget eles leml. fol. 43 Tiszta borsal. fol. 44

kecheget soba főni, iros uaiat, borsot, keus bort
Marnat, eles leml, tiszta borsal, es soba io,
uaibol nagy olaybul, lemlt alaiat, nagy borsport.

Menny halat eles leml, tiszta borsal, cecetbe
soba főni io. Iros uaiat, borsal, pereselyem
lemlt io. Töröt lemlis, Lengyel leml.

Jkrat Jkrat főz mgh egészen cecetbe soba, es uizbe, szürd
a lemlt, ha a talba mgh iros, nagy olayt, a nagy fos
uaiat tölti rea, borsal, gyömbert. L. hincd mgh.

Habarmicat mint kellyen megk készíteni.

Chinaly erős lugat, szürd ki a szép tisztayat, es afz-
tasd be a habarmicat, egy eiel, es egy nap, ha sütfygh
tousabbis ly alab három napny lugba, az után mosd
ki a lugból egy m. h. szor, ted tiszta uizbe, had al-
lyon abbanis egy idigh, hogy szép lagy legyen, a vosti-
lyon süsd mgh, untalan uaiat öntöd, borsal, nagy
olaiat, borsot hinteni rea bönn, is io leszen. Szubfgh
mgh urm mint a Stokfist.

Plataiszt azontörpen ki bi asztatni.

Stokfistis, di az. lot iol mgh ki urm sulyokkal.

Stokfist Teifellel.

Főz mgh a halat egy kemfgh, und ki, szürd el
Chikot fekete ledel. Először miabaz mgh a chikot, is az seint carbon-
hamad, az dicitat kemfgh hincd uizben, es az után und ki az epice, az
dicitat hincd hincd uizben hamad, az seint az cecet, is az dicitat az
hincd uizet egy ki főzni, is bors ki hoya k. lemmi, cecet ki hoya ki ho-
za k. lemmi, is kemfgh hincd, is ki ki temmi az hincd hincd, hogy forni, is
az chikot seint kemfgh, esztan szürd mgh szitan alaiat nagy hogy süni

lemlt, szed mgh szép darabontent, a szaltayt hand
ki, es ragd egy uas fazekba, tölti tej se rea, perghy
uaiba k. lemmi ueres hagymat belejt, borsot, safrant, gyö-
mbert bele. Mas modon.

Mimk utana mgh szaltayt liszen, perghy ueres hag-
mat bönn uaiba, es kemfgh hincd modon mgh
ad bele, borsot, gyömbert bönn bele, es a stokfist rácsd
mghedgyot. Mas modon.

Főz mgh szépen, es szed mgh, ragd tiszta mgh
uizbe, az után mghich iros uaiat, es a stokfist
ragd a talba, a mghich uaiat öntöd egyon, mustart
k. lemmi rea, fd be egy tallal.

Mas modon

Mikor a stokfist mgh tisztítottak, a mghich uizből
rakjat a talba, es mghich uizet öntöd egyon,
borsot rea pereselyem lemltis mghich, es hincd rea.

Plataiszt, tiszta borsal io, ha sauanyon aforod
bort bele.

Plataiszt Luter leml. Nagy veszt, kemf-
ret, hincd rea, es forro uaiat öntöd egyon.

Rakot főzni.

A rakot mosd igen iol mgh tiszta uizbe, az után
hand egy uas fazekba, nagy föld fazekba, tiszta
hincd uizet rea a mennyi eligh, sot bönn, főz
mgh iol. mimk utana mgh fot, szürd el a
lemlt, es tölti egy kemfgh bort, borsot, es uaiat bele
ragd iol mgh, fd ki, ted mghint mghich parafara,
had allyon io mghich. Mikor ki aforod ad mi

legyen, di addig mgh az lemlt chinalad, az dicitat az chikot soba hincd
is egy ki cecet ki hoya plamni hogy ki legyen, ueres hagymat apron ki
uizben, olaiaban, nagy uaiban mgh ki rangni, is az után az lemlt ki hoya
chikot utana az dicitat az cecetből is, wbol hincd uizben ki ki mgh, is az
után az mghich chinalad lemlt az dicitat az chikot. is ad az uizbe
had ki, bors, szaltayt, gyömbert, mizet hogy hoya.

52
mígint vart meg a leuben, es a talba hinch folyóul va
petrofelyem li'm'et.

Rantot rab, töltöt rab.

1 Förd meg a vakot, és a hűsöket tisztítsd meg, és uagd
 Töltesd meg
 Rab meg petrofolym lemmel, maioramanat, mures nagy-
 mat, kenyorbeltis bele, borfot, safrant, gyombert, es egy
 tikmonnyal nagy peccint iol öfzue kevermi. Az uten
 a vak hayat meg töltemi ule, es az meg nyile f. let,
 tikmonnyos high, tisztaba martam, es meg rantam.

Maas modon

2 A huszolat szepen mgh szedmi, es kifutitami, es tikmomyos
tifeaba martami, es mgh vantami, es mgh tragyazmi
borfal, gyömberröl, fa hual, nadmizöl.

Mas modon

3 A kincsat migh szedni, es egy labasban rakni, iros uariat
beli, nagy szep foz uariat, petreselyom leimhet beli mi-
nelmi, borlot, gyombert, szerechen dio uiragot, es egy
kis bort, abba iol malyk migh fozni.

Chigat fözm.

Ford mgh iol a Chigat tiszta vizbe, es szedgyek
ki a hayabol, es a mi el uto uszt. I. l. A tibbit joba
mossak igen iol mgh ket vizbenis mghit forraszat
fel tiszta vizbe, es hogy ha ki akanya csak a ro-
sthyon mgh piritami rakya mghint az önnön ha-
yaba, es egyen mindennikbe ivos uaiat, borfal
petreselyem lemlhet apróra mntle. Holot leubí akanya
rakya egy uas fázékba bort, ivos uaiat, nagy olait,
borfot, gyömbert, szercoben dió uiragot belé, y fő-
zet iol mgh.

Szituale Rabot egy fezhecz
Elozzer az rabot mygh kel forasztammi, 17 az
utan az tuztül ki kel mumi, 17 az husat az hi-
iabol ki kel tisztitammi, 17 az rabnat minden
hiat az moforba temmi, 17 keményen törni, 17
fehr oripot szelni, 17 mygh pirituany az caxtis
metni, 17 az uat hiához költammi, 17 az uat hiá-
nal ismygh törni, 17 az után az szita alatt kel
fürm, 17 mmet utama az uatnat az husához
kel költammi az husat, 17 iol főzni, bors, safran, gyöm-
ber kel husa, 17 az eut ammi a mumi elygh lész.

Sült halat bezeget ha süted.

Vagy csak, ha az tüzhez, vagy borhoz bék, sőt, fohás gyűlt.
Vagy his m'it, gy his olaj, az halat és az alma, önmaga mag
az kint.

Riskásat böyt napon Lengyel modon
 Förd mgh a riskásat kista uizbe, hogy szép nagy legyen,
 az után szüred el a levet, es ranchd mgh valameny is
 ualiba, fot, mgh mghet bék, uagy nadmizet es mitor
 ká adod, tragya'sd mgh nadmizet, fa hial.
 Halat egh leuel. uagy, hid-
 dege temni.

A balnak a haist szép tisztan mosd mgh, is kista
 uizbe förd erősen bit uagy mas ká oraigh, az halat
 külön förd mgh saba kista uizbe, szed bi a fos liböl,
 is ragd egy talba, az után a mas levet füred alkat
 bort uagy eukt a mennyi elghygyis tölch bék is
 förd orzál iol mgh, az után tölcs a balra, is
 mgh lated hogy szepen mgh aluszt, ha nad-
 mizet atark beleyr temni is safrant, szabad
 ligy iulle.

Rantot riskásat mint helyen chinalny.
 A riskásat förd mgh uizbe is keményen, nadmizet
 beleyr ha atark, uagy kista uizbe förd mgh a mint
 atarod. Az után tölcs bi egy talbara had bullyon.
 mgh, az után mgh ká falatbra, is trincd
 mgh lizet, hand forro ualiba had rantedgyit
 mgh, az után ragd egy talba tragya'sd mgh
 nadmizet, is fa hial.

Lömörchök penyerböl.

Vegy szép keményböl, morfol is a uagy aszlo
 aproia, egy mghany likmomyat bék, forst, safrant,

gyombert, szerechen dio uiragot a mennyi elhlye-
uerd iol egybi, es chinaly golyobisokat, szotok szerent,
hand io bappan a nagy khen hus libi, ford mgh
betegetek igen io gyenge chidit.

Tesztabol egy nehany fele etek.

¹ *Incedel* Zömörchök, nagy zup liszt egy talba, törz egy m'hany
tikmonyat belé, kenyér belé bővön, petreselyem lemlit, s-
z hagymat, aprora uagotat, borjot, gyombert a men-
nyi elegy, m'hany uaiat, keurd mgh iol egy fa balan-
on, maiorannais io belé, sot a mennyi elegy, szag-
gárd apro golyobisokra, es ford mgh forro uizbe, a
lemlit legyen igen sot, ha sütkögh borjot, gyombert
belé. Hus euo nap khen liben, bappan leben.

Zömörchök mas modon.

² *Beryu hufet* Hus euo nap, nagy boryu hufet, nagy mas fli gyermek
dud hufet, uagó igen aprora uörz hagymaud, petre-
selyem lemlit, borjot, gyombert, sot keury belé.
Az utan chinaly lisztat tikmonnyal, nagy kizta uiz-
soul, terichd szup utkonyon el, is m'kld mgy sze-
güre hogy egy köz diomi hufet belé tatarhas, es ta-
kard belé a hufet, hand forro khen hus lemlit ford
mgh iol, borjot, gyombert, petreselyem gyukent
belé.

Mas modon

³ Vegy spinatat ford mgh, fiündit a lemlit, uagó
igen aprora, uaiat, borjot, gyombert, apro tengeri
szölot belé, az utan kztaba tatarjad, ford mgh
kizta uizbe, is mitor fl atarod admi, szü k a mi-

lyh uizbe, es ragd a talba, es forro uaiat uaiard mgh.
Nemilyek refzle saitot hintm't rea, nagy refzle kenyér
belé.

Mas modon.

Struktul, a mint kramyecz orzagba keltak himmi, nagy
saitot, refzle mgh, törz egy m'hany tikmonyat belé, pe-
treselyem lemlit, kapor lemlit, tartont, maiorannais,
sot, borjot, gyombert, uaiat, ezit iol öfzui keurmi, az
utan a kiztat terichd el fup utkonyon, es a saitot tölc
xa, is az minnio nagy a kizta mindol szelich rai-
ta, szup utkonyon, es ingtere hompilygud öfzue gom-
bolyegen, es az utan m'kld bit nagy három
nym temvudifegre, efit hand forro uizbe es ford
iol mgh, es mitor fl atarod admi ragd a talba,
hunchd mgh refzle saitot, nagy kenyere, es
az utan forro uaiat tölc rea.

Tesztabol chinalt metelt.

¹ Vegy egy m'hany tikmonyat keur uizet, sot, nagy
csat kizta uizet, gyury kiztat terichd el igen
utkonyon, is m'kld igen utkonyon, ford mgh kiz-
ta uizbe böyt napon, ha chat ugy atarod fl ad-
mi, szü k a lemlit, is k a talba, kenyér belé
nagy saitot hunchd mgh, es tölc forro uaiat rea,
es io kfen.

Mas modon

² A m'kldet mgh fözmi kizta uizbe soba, az a lemlit
li szürmi, es forro uaiat, tölcem, s-mgh rantani gyen-
gen benni, saitot rea hintem mitor fl adgyak.
A mgh ranto edny pinnata legyen hogy az fedi-
unt be fedi hufet, es fellyul eleuen szent khesent.

Fankot chinalni.

Ugy szép igen liszt. Langat, törz egy mhamy tikmo-
nyat belé, bort di kemfét, nagy vizet, söt a mennyi elég
mlyz helyen chinaly bözép szerü kemény kőztat iol
mlyh bel gyurmi, mlynt tővab gyurysat annal iol,
az után a teritő faul terichd el utonyon, mlyd
a mint akarod, az forro vaiba ranchd mlyh, nad-
mizet rea.

Alma tortat.

Ugyan ezen tőstabol mlyh lőnt, es egy b f h tortat a
mlyenit akarsz. Az alma tortat permiglen en mha
igy chinaltam. Az almat mlyh hamosztam es szép
utonyon mlyntem uayba es egy kemény borba mlyh
főztem igen iol, nadmizet, nagy szép tőstá mlyet
tőtem belé, apro tengeri szőlőt, őryh malosa
szőlőt, borjót, safrant, gyömbert, fa hiat azzal
iol a kemertem, őst a tőstaba raktam az ő
modgya szerent, es pinnatába nagy keményzati
mlyh sütöttem.

Ziluabol ostia beles.

Az iluat mlyh főzmi es a maguat ki hanni aprora
uagmi, borjót, gyömbert, székfűt, uaiat, nadmizet
belé, az után két ostia kezze sup lapossan
teryeskemi, es hogy ki on folyon, egy high tőstaba
tikmonyat habartba környül martam s-vaiba
mlyh rantam, az után egy talba rakam, nadmiz-
et mlyh hintem.

Mandola torta.

Ugy Mandolat törz mlyh iol, nadmizet az egy mhamy
tikmonyat belé rosa vizet, es egy kemény szép liszt kemény
beléye, kemény iol mlyh igen high nagy kemény mlygyen
hanem chat bözép szerü, tőstabol chynaly hozza ua-
la illendő edent az a belé, nagy chat töltő formaba
a format belöl mlyh kemény egy kemény izes uaiat, hogy
hozza mly vagadgyon, es sült mlyh keményzati
nagy pinnatába, mlyor f h adad nadmizet a mlyh,
mint annal a modgya.

Tolyo fank.

Ugy szép liszt törz egy mhamy tikmonyat belé, forro
vizet, uaiat, nagy forro tőst hús kövör lőnt, an-
nyit a mennyi elég, törz erősen mlyh io süvü be-
gyen, nagy ammyera azért hogy a tolyo fan altal
oly hessat, es forro vaiba told altal, es ranchd mlyh
ragd a talba, es nadmizet hinchd iol mlyh.

Marczapan a ki akar chinalni.

Ugy chrs mandolat, bayald mlyh szépen a mint annal a modgya
f h fontot, törz mlyh igen iol egy kö mosarba, nagy roz mu-
sarban, tőstá nadmizet f h főstet, aprora törzöt rosa vizet
a mennyi elég, kemény iol ő szür, es terichd el szép uto-
nyon mint annal a modgya ostiara, es ha formaid
uadnak nyomd rea, süd mlyh szép gyengen, es mlyh
mlyor mlyh, kemény mlyh sült egy tollal high
nadmizet, az után mlyh aranyahatni, a mint
akarsz.

Pastetomba uad hús.

Ugy ros liszt chinaly igen kemény tőstá tőstá

uigzel yol mgh gyurd, az utan a vad húst ha te-
mrdt a rofthyon pirichd iol mgh, a kist egy mhang
hlyet a hufosot alcat wrlnd. Az utan sp. kld mgh
az o modgya szevent, szp szalonmaul, sord mgh, az mi-
for a hystaba. abarod tenmyi egy sallya leunht hözib
borold böün mgh gyombert, es sz. f. f. f. a menmyi
chigh egy bele, es chinald be a hystaba a mint annak
a modgya.

Halat pastetomba chinalmi azon beppen.

Pastetomnak ualo teszta mas modon

Vegy szp kistat lisztet, chinaly tikmonnyal
io kemeny tesztat, halat uagy húst azon be-
pon bele chinalhaez.

Alma fankot chinalni.

Az almat mghd szp aprora, főd mgh kemy boba
vayba szp süvün, mizet uagy nadmizet bile,
apro tengeri szölör, malosa szölör ha uagyon, bor-
lot, szpant, gyombert a menmyi a lgh. Az utan
chinaly tesztat tikmonnyal egy amint a fankot
szoktat chinalni, az tatarad bile a mint abarod
az ranchd mgh uaba, az mikor f. l. adod, nad mi-
gel kincd mgh.

Réteft sutni.

Vegy szp feür lisztet, iros uaiat, sot, tejet, ui-
szet kemy, chinaly tesztat szp gyengen gyurd
iol mgh, az utan terich az igen uatonyon
uagy kistat reft egy mas hatra, a. l.

Szer mindent a kőit, egy bis iros uaiat mgh k
tenmi, az utan mghd a mint abarod, az a kem-
ab. f. l. mgh. Szp gyengen, az utan mikor f. l. adod
madmiz. l. mgh. Aki nem latta mmi f. l.
f. l. hogy proballya mert raita uishti, holot a
kistat ritkan talallya mgh chinalmi, ha nem
latni f. l. ualambly mstertül es minden f. l. k
ta miet mly chinalmi.

Retes torta modgyara. Mandola torta.

Chinald mgh a tesztat a mint f. l. ul mgh iram,
ioy mandolat a menmyit abaroz, nadmizet bile,
az egy kemy rosa uishti, egy tikmonnyal habard iol
mgh. A hystabot mmi kutanna öt uagy hat
rendit egy mas hatara rattal lisen k. d. rea
a töröt mandolat es f. l. bi amgh amyi ret.
k. l. s. m. d. kemyül a mint annak a mod-
gya, f. l. mgh egy pinnataba, uagy kem-
ez. l. c. az utan trogyatd mgh nadmizet.

Mustart chinalni.

Ha io Mustar magd uagyon főd iol mgh es f. l.
tald mgh, az utan uagy kistat uishti egy f. l.
ba kemy eut bile, egy kemy mlegichd mgh,
es egy amyi mustarmagh lisztet a menmyi chigh.
f. l. habard iol mgh, az utan h. u. ch. egy
k. l. adod, uagy uasat igen iol mgh, es erid
bile, az f. l. bi, az utan had eryet mgh. f. l.
Flandriaban igy chinalyot.

Mas modon

Vagy mustot föld mgh idl, az után ted bi hogy
hülyön mgh valamennyire es a mustar magh kiz-
tít kénd birtat lassan lassan, ftd bi idl, mi-
mft utamra mgh hüle, el tihetd nagy foros sa-
in fosoban, vagy hordochaba, a fariat idl be-
gariad, es mftor benne atorkz uenni mft idl mgh,
egy ereft birtat.

**Disz octumat mint helyen idl siit
mi es chinalmi.**

Vagy tizen ket tikmnyat, uerd egy maxos faret-
ban, azt egy falannal habard idl egy egeft oraigh
utalan, az után uigy egy font szep feyer nad-
mizet apron tördet, es habard birt, azealis egy
oraigh, a falannal törd idl mgh. Megint uigy
egy amyi sup feier langh liszet, a mennyi a
nadmiz uolna, de nem mft firtgebi hamis sokafa-
gaba, es habard a firtis kőzib mgyiat egy egeft
oraigh, az után ket kalan onalosat, es egy ftd
kalan amfomot, egy kintigh mgh törui azealis
habard idl öfzui, es tolt a formaba, a format pi-
origh ragd mgh ofiaual kőnyös kőnyül, hogy
közra mft rogyadgyon, es a ftd kőzib. Vagy kintid
mgh liszet, es ftd mgh a kemenu bi mint
ammat a modgya. Vigyaz ved hogy kerülén,
on sülyen holot hamar mgh egy, es birt
sületlen onarad.

Foldi Artichoknat a gyukeret
frinten ugy birt mgh fōm mint az igaz Arti-

chokot az azontippon, iros uaiat nagy sup rehen hus
firiaual, lemföt es egy kis bort birt, borot, gyom-
bert, a mennyi ilgh, es igen io leszen. Vient az
frinten ollyan isz uagyon mint az artichoknat.

Betegeknek egesseges eledel.

Pangat chinalmi. Egy kemény birt, viföld
mgh ha kemény, holot nagy nagy uolna mofold a
egy faretba, es tihen hus nagy kappan birt ftd idl
mgh, az után tery egy nagy ket tikmnyat birt,
habard idl mgh. io leszen. Ha atorkz tihet nad-
mizetis birt.

Boyt napon. Föld mgh tirta mft iros uaiat
birt ha uagyon, vagy ftd uaiat tikmnyat birt
uagy a mint sülyul mgh mondani. Ha atorkz
tihet nadmizet es apro tengeri firtet birt.

Abmft firtise minchen, gyömbert es firteten
dio uiragot tirt birt.

A iergenst Nemetöl.

Vagy viföld kemény tikmnyat mgy birt a
mennyi ilgh, kénd idl mgh, borot, gyömbert
saprant birt, ereft ftd tihen hus leint, nagy
kappan leint, tihet firteten dio uiragot is birt.

Panata higan.

A kemény viföld mgh es habard tihen hus
leubi, nagy kappan leubi, föld mgh idl, mgh
egy kemény petrefelyem leubtis kőzib, es io to-
szen. Ha firtise minchen, borot, gyömbert

szappant n'kier b'liu, szerchen d'io uiragot.
szappant b'liu, boryu husbol töröt es altal uert
len.

A szappant f'or' iol m'gh, boryu husz uagy k'k'iat,
es a huszokat egy on'f'arba törökt igen iol m'gh, re-
gyem' b'nyer bel' k'z'ib' hogy s'uriu' legyen, u'rd
altal a s'itan a leu'ul, forrald f'el, l'ad m'gh a fo-
uat hogy igen fos m' legyen.

Ha a beteg' egesseget fordul, n'k'or gyömbert
szerchen d'io uiragot b'liu. Egy m'hamy man-
dolatis törökt m' horra az i'zirt.

Arpa kasat altal uerue igen io.

F'ord m'gh a s'itan az s'op'atokat, es a s'uriu'et u'rd
altal a s'itan, egy iros uaiat b'li, s'ot, nadm'at. Hus
c'io nap n'ken hus k'ue'rim'it e'rd'f'el.

Arpa kasat iol f'ot' iros uaiat io.

Arpa kasat n'ken hus l'ubi f'orm' io.

Arpa l'ist'ib'ol Pepet chinulm'. Z'araz beteg'f'igh ell'ia io.

F'ord m'gh n'ken hus l'ubi, es e'rd'f'el k'ue'nt nadm'at
k'ue'nt a s'itan. Te'rd a'zont'epen.

Z'ab l'ist'ib'ol pepet a'zont'epen.

Z'ab kasat f'orm' igen e'rd'f'el. A kasat m'ord igen
iol m'gh, az f'ord m'gh io k'ue'nt n'ken hus l'ubi,
uagy szappant l'ubi. Boyt napon f'ord m'gh k'f'
ta u'rd, u'rd, s'ot b'li a m'ny' el'igh.

Z'iluat io f'orm'. M'ord m'gh a s'itan m'ny' u'rd,
es igen iol ad f'el b'orral u'rd, f'ord igen iol m'gh,
ha m'ny' ad, egy egy k'ue'nt uaiat b'li, nadm'at
rea.

Körtuelt f'orm'. A körtuelt ha iol a'zont'ep f'orm',
a'zont'ep m'nd h'aristol az eleuen s'ere es e'rd'f'el m'gh
iol a h'aristol, az ut'ar ham'rd m'gh, es uagy e'rd'f'el
ragd

ragd a f'ar'ba, tölch b'or, u'rd, uaiat rea a m'ny'
el'igh f'ord iol m'gh, az a u'rd u'rd f'el egy egy k'
ue'nt m'ny'is horra ha s'ub'f'igh, am'f'omat, s'ot s'unt
gyömbert, k'ue'nt b'or'at, es m'f'or f'el ad, e'rd'f'el
m'gh nadm'at, ha h'ial.

Mandola leu. f'el. 31.

E'rd'f'el p'erg'el leu. f'el. 35.

Tikm'nyos leu. Uagy k'ue'nt k'ue'nt u'rd
egy f'ar'ba barofant, es f'or' u'rd e'rd'f'el f'el
untalan habaruan, u'rd f'or' f'el, uaiat, uagy
iros uaiat b'li, k'ue'nt f'el k'ue'nt m'nd a'zont'ep ad
f'el, s'ur'chen d'io uiragot m' b'li, m'nd io i'z' ad.

Borsobol altal uert len.

Tikmon h'ar'ba h'igan.

Tikm'ny k'f'ita s'ot u'rd f'el.

A k'ue'nt u'rd k'ue'nt a h'ar'bol e'rd'f'el egy talba, tölch
a f'or' s'ot u'rd f'ord m'gh s'ur' l'agyan, az utan
u'rd k'ue'nt k'ue'nt k'ue'nt ragd a talba, e'rd'f'el
m'gh f'el u'rd nadm'at, a'zont'ep s'ur' f'el u'rd,
k'ue'nt gyömbert.

Tik fiat f'orm'.

Petrefelyem gy'nt'el, p'et' f'el u'rd l'el'it, s'el'at-
u'rd, spinat'el. Spinat'at a m'ny'aban az a m'ny'ya
s'ere, s'ur' f'el s'ur' h'intem' r'ea.

Tik fiat s'ur'at. szappant f'orm' az s'ur'at, m'nd
k'ue'nt a'zont'ep.

Boryu es barany hus mind s'ur'at f'orm'.

Galambsiat s'ur'at, es f'orm'.

hílyen kellett tenni, úgy mint a pinchó
nagy igh ueremb.

Sölt tök ala leu.

A melyek tököt miltó föl és mosd megk tisztá vizbe,
ford bi, had allyon egy ideig benni, az után rostlyon
pinchó megk id. Az után úgy piritot keménybél
apro tengeri szőlőt mosarba ford megk, egy on hany
tik monnyal, csak keverő öfű, uerő által a si-
tan a nagy tisztá ruhán fackard bi, borset, sa-
frant, gyömbert, szerechen dió uiragot, fűt fűt
fa hírat, a safran kever legyen.

Lasd megk kint főződ, ha edhen abanya
nagy saunyon, a piritot halat ragd egy uas fa-
zetba, es töltőre a leut, forrald föl. Mize
nagy nadmizet erisz belé a saunat egyetemb.

Viza alatt. Kéchege ala. Chubá ala. Chubá
maiaara es gyomrara, Ponty ala mind io.

Söld leu tök ala, kéchege ala, Viza ala.

A halat id föl egy fazékba, nagy uas fazékba
tisztá vizet, egy io marok petreselyem leutit
ford megk id, az után uerő bi a petreselyem leutit
ford megk egy mosarba, es uerő által a si-
tan a ma-
ga leutit, es töltőre a halra az által uerő leut, had
id megk forram, borset, gyömbert, safran a menmyi
aligh.

Chubát lemomnyauat.

A föl miltó chubát és soban allotat, ragd egy
fazékban, öltő tisztá vizet v. a, petreselyem

gyülvit, egy, két, nagy három lemomnyat, nagy mennyit
abasz, ford id megk uerő edgyöt. Az után süsd id
a leut, és uerő által a si-
tan keménybél, és uerő
föl a halat uerő, miltó egy on hany lemomnyat sz-
leutit, és uerő belé, legyen alighfogy leut, borset,
gyömbert, szerechen dió uiragot, és szerechen diót,
fa hírat, safran a menmyi. aligh, és szerechen ford
megk, forrald föl, és io legyen.

Ristásat főzni.

Mosd megk a Ristásat, és ford megk tisztá vizben
nagy hogy egy szec maraggyon, csak hogy szec nagy
legyen, töltő bi egy szecban hogy a uerő id
a folyon volla, és id megk szaraggyon, a nagy
olayban, nagy ualban vancid megk, hogy maud
megk pirofodgyi, tengeri szőlőt és nadmizet
belé ad megk saunet, es io legyen, hincid megk fa
heial és nadmizet.

Mas modon.

A megk fűt Ristásat miltó szec darabokra, egy
nagy bi uerő keménybél, ragd a talba hridyon,
ragd megk egy mandolauat, az után chinaly szec
fürü mandola leut nadmizet, és onchid v. a föl.
lyul.

Sült kappan ala leu.

Süsd megk a kappant io leut, és miltó uerő nagy-
mat szec kerekdeden egy talba, töltő when hus,
nagy kappan hus leut v. a, id mind talastól a
szec had főzőn ualamenyire, az után a kappant

darabold is, is ragd b. li a libi, gyömbert, szerechen
 dis viragot, fa hivat, rosa uirt tölti menyit abor
 f. bi mas tallat is tid is tiszre had is edgyöt
 főjön omgh, egy hogy sok leu m. maradgyon, a3
 utan ad fl, is is leszen.

Mas leu sült kappan ala.

Vegy sz. szalomat m. d. aprora fenyő magot,
 törd omgh edgyöt a szalomat, a fenyő moggal egy
 mosarba, eriszd fl egy keu t. hen hus leu,
 borsot, gyömbert, sz. f. fünt, tengeri szőlöt is m.
 ligen had főjön egy k. m. omgh, m. z. tölti a
 kappanra, is mas tallat f. bi.

Madar leu, Fogoly madar leu.

Vegy bort, v. a. uirt di. k. m. x. t. egy kis k. m. y. n.
 b. li, urd altal a f. itan m. z. t. edgyöt, borsot, sa.
 frant, gyömbert, sz. f. fünt böüön b. li, is ad fl a
 madarral, apro tengeri szőlötis böüön b. li, is is
 leszen.

Teyes etet hidegen, a nagy, Teies torta.

Vegy is t. y. t. forrad fl a m. z. t. anmyit a men.
 nyi b. p. is, a3 utan bory ti3 nagy tizen k. t. t. k. mon.
 nyat, a f. y. erit a sz. k. y. t. ol. a. u. a. l. a. p. t. u. a. n. , s. o. t. , n. a. d.
 m. a. z. e. t. e. s. e. l. i. g. s. e. g. e. n. n. b. l. i. , h. a. b. a. r. d. i. o. l. m. y. g. h. , is
 tölti a forro f. y. b. i. , u. n. t. a. d. a. n. h. a. b. a. r. u. a. n. , h. a. d. i. o. l. m. y. g. h.
 főzi, a3 utan tölti egy talba tid hidegh. h. u. t. y. n. e.
 had hülyön omgh, is mikor fl aborod admi, tragyas
 omgh mandulanal, apro tengeri szőlőu. l. is nadm. z.
 is is leszen.

Almabol sült ala ualo lou. folio 17

Alma kasa. 28

Alma rantua. 28

Almabol torta. 56

Almabol fant. 58

Arpa kasauat tehen hus. 1.

Arpa kasat mint kellyen főzni. 26. 62

Artichokot főzni 27

Arpa lisztből pep. 62

Barany hus kaporral, ecettel, kassas leuel. 6

Barany hus tiszta borsal. 6

Barany hus ecettel, hagymauat. 6

Barany hus susauat. 6

Barany hus piritua. 6. 7

Bagoly borsot főzni 26

Biskoktumot. 60

Belt hamy keppen kellyen főzni. 14

Boryu hus tiszta borsal, 2. Hemet modon. 9

Boryu hus eles leuel. 9

Boryu hus susauat. 9

Boryu hus spekkel. 9

Boryu hus tarbonnal 16

Boryu hus spinattal. 21

Boryu hus ueres hagymauat. 16

Boryu hus pechemyeböl uagot etek. 21. 22.
 Boryu mayat rantani, főzni. 20. 13
 Boryu husból Zömörchöp. 9. 64.
 Boryu pechemyet sütni, hanykeppen. 17.
 Boryu főt egészzen főzni 21
 Bor leu, bor. sufa, boros kemyer. 31.
 Boros szerdek. 37
 Borsó leu. 35.
 Borsot főzni, hayalni. 25. 26.
 Brassica mustarral. 24

Capornak Salata. 30
 Cicoria salata 30
 Cicoria gyükerből főt salata. 30
 Chikot hanykeppen fezhetni. 49. 50.
 Chigat mint bellyen főzni. 52.
 Chubak, soba, tormauaal Luter leuel. 42.
 Apro Chubak mint. 42.
 Chubak borporral. 42
 Chubak sült. leuet alaia. 45. 63.
 Chubak töröt leuel, Eles leuel. Tizta bor.
 sal. Leemonyauaal. 43. 44. 66.
 Chubak hidegge tenni. 44
 Chubak egh leuel. 44
 Chubak Stokfis modgyara. 45.
 Chubak röstölt leuel. 16.

Chubak Lengiel leuel. 43.
 Chubak kaporta leuel. 45.
 Cukreital tehen hus. 1.

Desz pot leu. 18.
 Diszno hust hany keppen. 11. 12.
 Vad diszno hust mint bellyen főzni. 12
 Diszno labot hidegge tenni. 11.
 Diosasauaal kappant. 18.

Ecettel, hagymauaal tehen hus. 1.
 Ecettel, hagymauaal barany hus. 6.
 Egressel tehen hus. 2.
 Eles leuel kappan. tikfiat 3. 4
 Eles leuel boryu hus. 9.
 Egh leuel Chuba. 44. 65.
 Elegyes salata, uagy miszulantia. 29. 30.
 Erdecit főzni. 12.
 Eles leuel ualo hideg etet fezhetni. 9. 3. 44. 65.

Fantot chinalni mint bellyen. 56.
 Fekete leuel tehen hust. 1
 Fekete leuel ludfiat. nyulat. 8. 15.
 Diszno hust. 12.

Zaruas hust. 12.
Fekete Leuel Pönty. 46.
Fogoly madar sült es főve. 19.

Gyalamb fiat, teyfellel, tiszta borsal. 5.
Gyömbéres leu. 12.
Gerlicet főzni. 13.
Gyümölcös leu minden fele sült ala
ualo. 28

Habarnicat mint kellyen megkésztetni. 50.
Halikrabol leu. 36.
Harchat főzni. sütni. 49.
Hidegh husbol uagot etek. 21.
Hidegge díszno Labot tenni. 11.
Hidegge halat tenni. 44. 53

Jkrabol leu. 36.
Jkrat főzni, es késztetni. 49. 50. 47.

Kapostas hust főzni hany keppen. 1. 23.
Kappant riskasaua. 2
Kapornak salata. 30.
Kappant tiszta borsal. 2. Törve. 62.
Kappant töröt leuel, eles leuel, lastaua, kassas
leuel. 3. 4.
Kappant Nemet modon, Zömörchötkel. 4.
64.
Kappan sült, Leu alaia. 17. 67
Kaposztabol salata. 30.
Kaporral ecettel, barany hus. hagymaua,
suffaua. kassas leuel. Nemet modon.
6.

Kauli rapit, az az Olasz kaposztat főzni. 27
Karaszt hany keppen főzhetni. 48.
Kek kaposztat főzni. 22.
Kecseget hany keppen főzhetni. 50. 66.
Kender magbol sufat. 38.
Kochonnyat ökor labbol. 22.
Korpa cibret chinalni bötk napon. 34
Kövi halat főzni. 49
Körtuelt mint kellyen főzni iol. 27.
Körtuely főve. 62.
Kukreytel tehen hus. 1
Kneödel. 54

Laskaua lappan. 3.
 Leany saryat mint kellyen chinalni. 4.
 Leemonyaua lörni. 13. 66.
 Lengyel leuel Chuka. 47.
 Lenchet lörni 27. leuel lörni. 38.
 Leues etek hal ikrabol. 36. 1 38.
 Leues kenyér. 38.
 Leu serböl. 37.
 Ludfi töröt leuel. laskaua. tistta borsal, fekete
 leuel. spekkel. 7. 8. Leany sariaua. 8.
 Lud sülvé hanykeppen. 20.
 Lepény halat sülvé, főve. 49.
 Lutter leu. 42.
 Lengyel bözelce. 38.

Madar ala leu. 17. 64.
 Maia lörni. 20. Maia rantua. 13.
 Malacz hanykeppen főve. 3. 8. 13. 15.
 Malaczot tölteti. 19.
 Malosa leu. 6. 13. 38.
 Madar leu. 6.
 Mandola leu. 31.
 Mandola torta. 56.
 Marnat hanykeppen. 50.
 Meny halat eles leuel. 50.
 Meteltet chinalni. 55.

Marczapant. 57.
 Mustart chinalni. 59.

Nemét modon boryu húst lörni. 9.
 Nieluet lörni. 14. 15.
 Nyul húst fekete leuel. 15.
 Nyul sülvé. 20.
 Nyers borsot lörni. 26.

Olasz kaposztat lörni. 22.
 Olla putrida, Spaniol etek. 22.
 Olaz rantol. 39. 40.
 Olajos leuys etek. 39.
 Olaz leuel lappant lörni. fol. interlimali 90 u 91.

Panatat chinalni. 61.
 Parót mint kellyen chinalni. 24.
 Pastelomda tit fiat lörni. 19. 57.
 Petreselyemmel tehen hús, tit fi. 1. 5.
 Pergolt leu Nemét modon. 35.
 Piritot barany hús. 7.

Platayst mint kellyen megk készíteni. 50. 51.
Platayst hany keppen főve. 51.
Pontyot hany keppen főzhetni. 45. 46. 47.
Pontyosülv. 47. Levet alaya. 66.
Ponty ikrát főzni. 47.
Pisztrángot főzni. 49.

Rántot boryu may. 13.
Rántot leu. 16.
Rántot alma. 28.
Rántot Olasz modon. 39.
Riskaasal tehen hus, kappan. 2.
Riska teiel. 33.
Risakasat főzni. 67.
Riska lengyel modon. 53. rantua. 53.
Rántot higan. 40.
Rántot tikmonyhoz leu. 40.
Rabot főzni, töltetni. 51. et 52.
Repat főzni. 27.
Retest chinalni. 58.

Sajt leu. 38.
Salata mindenféle. 29. 30.
Salata tikmonybol. 29.
Sárga uaszonnal mit főzhetni. 24.
Sorból leu. 37.
Seres szerdit. 37.
Sziluat főzni. 61.
Sziluból leves etv. 36.
Sziluból beles. 56.
Soba főzni tikfiat.
Soldort főzni. 14.
Spargabol salata. 30.
Spinatot főzni. 25.
Spinattal boryu hus. 21.
Spekkel ludfiat, tehen belt, boryu hus. 8.
Sufaal boryu hus. 9.
Sült ala leu. 168.
Sült kappan ala leu. 67.
Sültet spekelni. 17.
Sült tikmony mint legyen, az ala leu. 40.
Sült chuba. 42.
Süllöt hany keppen készíthetni. 48.
Stokfist mint kellyen főzni. 50.
Strubbele mint kellyen chinalni. 55.
Szömörchököt főzni. 54.
Saladia. 65.

Tarkonnyal barany hus, boryu hus. 16. 28.
 Talba főt teyes etek. 34.
 Talba főt rantot. 34.
 Teyfihl galambfi. Tizsa borsal. 5.
 Teyböl tikmonyböl torta. 34.
 Teyböl egy mhamy felé etek. 32. 33. 34.
 Tehen húst főzni. 1.
 Tehen pechenye hamy keppen. 17.
 Tizsa borsal kappant. 2.
 Tikfiat soba egeszsen, egressel, tizsa borsal.
 kassas leml. 4. 65.
 Tikfiat pastetomba. 19.
 Tikmonyböl salata. 29.
 Tizsa borsal chuba. 44.
 Tikmony hayaba. 39.
 Tikmony röstölbe. 39.
 Tikmony egeszsen rantua. 41.
 Tikmonyos leu. 63.
 Tolgofant. 57.
 Topinka. 32. 37.
 Töröt leml kappan, ludfi. 3. 7. 62.
 Töröt leml chuba. 43.
 Töltöt tikfi. 19.
 Töltöt malacz. 19.
 Töltöt tikmony. 40.
 Töltöt raak. 52.
 Töltöt ponty. 47.

Torta tykmonyböl, teiböl. 40. 41. 68.
 Tököt főzni, ^{supni} chinalni, sült ala leu. 66. Tök
 Turos etek hamy keppen. 36.
 Tüdökafat főzni boryu maybol. 10.
 Töröt kappant, aron keppen tikfi böl, boryu hus böl.
 leu. 62.

Vad disznót főzni. 12.
 Vad almanal tehen hus. 2.
 Velét főzni rantam. 16.
 Vízat eles leml, sült. 48.
 Vebreczen tehen hus böl, boryu hus böl, barany
 hus böl. 7.
 Viragos leu. 28.

Zab bafa. 62.
 Zaráz chubas főzni. 45.
 Zaruas húst mint bellyen főzni. 12. 15.
 Zaruas húst be főzni. 20.
 Zaruas hus sült, főve. 12. 15. 19.
 Zek fücs leu. 13.
 Zöld sasat mint bellyen chinalni. 20.

Zömörökök tappanbol, boryu husbol. 9. 10. 64.
Zöld leuel tokot, fechtiget, uizat. 22. 66.
Zek füuel halat. 13

Az Pinczeröl.

Az Pincze tisztá legyen, es m' erylé a szel ab-
lat ayto be teui legyen, fötuppen omindörög-
m' ideien, minden s'k büz tauval legyen,
tüz benne on legyen summituppen, egy es ten-
döben egy szor ki hordam' a pincze fenteből
a föumy ahol nagyon, holt minden a földet
vas lappattal gyaborta ut uabaryat, es myh
nyit chat, vagy uij föumt horgyanat b'li, at-
tol myh nyul a bor. Az pincze boltos es
omly legyen, az ablati sz szatva legyen
m'rt is a bornak: az m'ha myh nyithatni
v'ggit vagy szut, es az szatki egés b'li bor-
hatatni, m'rt m'm art a bornak. Autumms-
ban szürötkor es ki b'ltetor myh nyithatni
es ablatotat.

Hogy mustattal szagu borod legyen.

U'ed a bodza fa uiragot, akkor mitor. U'öben ki
nyilik akkor l'g's is, szepen szarad. myh
arany. b'is es szel's hulyen, torchid myh ualemi
tisztá edemben, hogy az por m' erylé. g'it'k
ed egy sachtoban, akard a mythan had por-
yon edgyöt myh uille, es mindennap mid ki a
hordobol kezer, es fachtid a hordoba, es az
chit'fid myh myh for, ki a fachtaras utan
a sachtot mygint a mythan u'ed.

Mas modon.

Vagy u'is gyubirt, amfomot, mindeniből egy

egy lotot, furechen diot három guinklo, terd mgyh
is fugga egy ruhala kötve a mustban valamig
for. Mas modon.

Vegy nyolcz lot borra fa viragot, egy lot fa
kúriat, ford mgyh is ueris mustban egy uas fa-
zabba, telek a horoba ueris musthoz is egy
ueris mustataly borod leszen.

Hogy a bor is szagu es tiszta legyen.

Vegy galengat, a Pakaban talaly, ford mgyh
kista is mas fti borba, men abbat a mlyet
mgyh atasz oruostani, is telek a horoban, kista
es is leszen.

Sauanyo bort iobitam.

Ves hat lot manolat, is barakt magot törni
a horoban.

Hogy edes, lagy, es is izu legyen a bor.

Vegy nadmizot, amst, is gyubent, fa hait,
mosarba törött, is egy saktoba erit a
mustba had forion mgyh edgyot.

Mas modon.

A mustal telek a horot fthiml fillyed, is had
forion, is immer omibor maud mgyh forrot uol-
na, telek mas ny forratlan mustot vira, a saytele
mustaba, is egy krus töröt borkömt egy bti
had mgyh is mgyh forion, chat hogy kti m
lyzen egy hogy masodfor mgyh töltetd must-
tal, is is mgyh bor kömt egy bti is o magaba
had foryon hogy ki m hanykapon, is egy kti.

bedgyol mgyh szor egy mas uton, is az bor erit es
is leszen. Mas modon

Hogy mgyh ne sauanyodgyek.

Ves hat darab temyent, is hat darab myrhat a hor-
oba is chinale iol bti, is mmm hadgya a bort mgyh
sauanyitam.

Hogy a bor a szimit mgyh tarchaa.

Ves hat masatlan farkt churip a horoba, uagy
apro, fgy, köm, bti, uagy telek masosa uizet bti,
hogy ha az mmm hadnelnat, uagy galengat bti
is sat Aronymakumot a Pakabot, omindem bti
mgyh mgyh lotot, fti forte bor kömt, is egy kpenjö
bi krusd mgyh a bor kömt, az utan ford mgyh
omind edgyot egy masarba, egy masar mgyh fti
fot egy bti, is krusd egyenue a horoban, is
szup kista bor leszen.

Ha a bor ueres szimre lot es rofza.

Vegy amgy amgt a mennyit atasz, is egy tal
fömt, három farkt uizet, krusd is telek a hor-
oba, mgyh is a szim.

Vagy, vgyd egy mhamy kpmomyat a fgy orit
habud iol mgyh egy farktan, örekd a borban,
is szupen mgyh kftit.

Hogy rutsagtol a bort mgyh örighesed.

A bor forratla utan uagy egy saktoban krus
fa viragot, atasz a horoban, is had allyon
kenni forachomgyh, is a bor szup kista is al-
lands leszen.

Tilica
flora

Ha a bor ha nem sauanio, de zavaros
undok szinü.

Egy egy pénzara kékbe tyezt, és töltö a borba
és omgh kifestül.

Ha a bor büdös

Egy hru apot a kemenczéből ad egy sachtoban
darabontent hennu, és erőd a borba, háromzor a
orapjába, nyiehd omgh, és egy omgh is az fraga,

Nyuto bort oruoslani.

Egy chübrüel omgy ki belöle, és egy is kőföktör si-
pröml kemre omgh kememeny kereft köhül egy hogy
taye kőzük, s-ugyan egy töltöhd mingy arast mas
hordoban, az utan is omgh, omgy mas chübrüel ki,
és chübrüel aszt a mit az öföml chübrüel, és
töltöd na, a többiml arontkppen omgh az hordu
omgh kék.

Hogy a bor meghe ne ueszen, es mti sem
mi se arthon.

Egy cherp tügre un temijent, és had bi menmi a
hordu fraian a füstit, akkor az hordu mi legyen
szinten kék, az utan töltöhd omgh, és chinale idl
bi a fraiat, had allyon egy ugyan altamas rorigh
és allandó lifen. Ha a bor el ueszet chat
hogy lifen, legyen, chinale rallyas bort belöle, chat
szaraz jalliat un belöle, myolozad napra is lifen.

Hogy ha felö a bor hogy l mi lifen atasz kom-
lot belöle és nem hadgya lifen.

Lupulus.
Urtica.

Hogy a must hamar meghe tisztullyon.

Egy feier gyertian fat, foragly aböl foraglyot ^{ormos}
egy kőuonval, had frual bodgyit omgh egy ^{zauor}
kemregh, ragd a hordoba, és töltö sup kifesta
omghot na, had forion omgh. Hogy ha frölö
semst harsz belöle ammal idl, és kifesta lifen
a bor.

Ormos bor hogy hamar meghe tisztullyon.

Egy olyan hordit a minimüt atasz, musd omgh
supen, az utan raty egy rend fridit szem
frölöt belöle, egy egy fat orosk foraglyot
a mint fellyul omgh ondam, az utan iromüt
kék na sup kifesta saytolt omghot, had foryon
omgh és hamar omgh kifestül.

De arborum plantationibus et insitionibus.

Arbores siluestres et etiam alia plantanda sunt in Autumno mensi Octobri, 9bri, 10bri, quia melius est quomodo in uere, quando iam folia cadunt.

Plantanda autem sunt ad eandem quasi plagam et solum quo antea iacebant, facilius enim concipiunt, paulo tamen profundius. Haec plantationes possunt statim inseri in uere, sed melius si ad alterum annum expectentur cum insitione, ut citius concipiant.

Arbores plantanda cum Luna est sub terra. Luna item erigant, quia tunc sunt altius et fructiferae, quia Luna eriguntur humiliores, et minus fructus efficiuntur, sed robustius tantum.

Insitio fit ab initio Februarii usque ad Maium.

Pirus et aratus, persici, amarelli, cito inserenda, quia cito florent.

Insitiones omnes debent fieri Luna erigente, a quarta Luna incipiente. Columella l. 3. c. 26.

Insitiones ualent etiam in Iunio per oculationes.

Arbores omnis generis ut bini exscent dirigenda ueni et circumfodienda in anno bis huius, et si terra sit sterilis maurus fimmus apponendus, purganda a spinis, ramis inutilibus, stolonibus proferentim, et in Maio ac Iunio (cum si citius omnia praeuenit) ad radicem fundenda.

Vites antiquae possunt inseri sicut et caeterae arbores. Inseruntur autem circa terram ita ut terra tegat, tunc enim uitis sunt fortior et fructuosior, et antiquam in uere si moueant. Surculi debent inseri, debent abscondi Luna deficienti, et seruandi aliquandiu, surculi inserendi satis sunt duo aut tres oculi.

Vitis surculi inserendi, debent esse pleni oculis, semine omni inueniens, me senes omnes, quasi ex medio palmitis, item adhuc clausis et caris oculis.

Si uua muscatelina insperetur nigra uua, sent uuas nigras muscatelinas.

Vitis insita in aratro ferunt fructum in tempore quo uiti, sed surculi debent esse et uitis nigris.

Vitis possunt plantari in Nouembri (et in Aprili) etiam illa autem propagimae sunt optima, quibus aliquid diuiti antiqui inhaerit, facilius enim de fossa concipiunt.

In fossam autem duorum aut trium pedum profundam uitis plantanda, tunc aliquid terrae circumfundum, deinde firmum bene macturum, tunc iterum terra.

Vites circumfodienda ter minimum in aestate, in Martio, Maio et Iunio, in Iulio.

Ab Idibus Decembris, ad Idus Ianuarii ferro opibus. Tanti uitem et arbores non comuenit.

Vitis inserenda, & latet infra insitionem farum
utrinque vulnere, aut scindi, ut aqua oriatur. Affluat
non supra per insitionem.

Pomus inserenda in pomum, pirum. Si in coto-
nium inseratur, ferit poma, quae amulmela vocantur.
Et in salicem inseritur, et ferit poma maiora, sed
omnis aquosa. Si inseratur pomus in mu-
rum rubrum, ferit poma rubra.

Pirus inseritur in pirum, pomum; et si in sera-
tur in quercum, pira erunt dura in cortice, sicut
gutam glandis.

Pirus si in more rubra inseratur, ferit pira rubra.

Pirus amat locum humidum, et à lapidibus li-
berum, idcirco dum plantatur, fossa à lapidibus per-
ganda, aliqui ferunt pira lapidosa.

Pirus ut fructus in copia et cultu dulcissimus
perfora truncum iuxta terram, aut paulo infra
et insigne clavum quercum aut feginum. Simili-
ter cum floribus incipit, pira, si insistantur ad radi-
as pira in vitiis vitiis diutius is. continuis, ferit
pira dulciora.

Pirus si inseratur cotoneo, erunt pira olivaria
sicut cotonea poma.

Crataegus in Februario aut Martio, quia cito solit flo-
rere, oportet inserere in carasum vel thesbyatum
quorum, persicum, pomum, pirum.

Persicos vult inserere in pomum, pirum, prunum
dum enim durat, et carasum etiam.

Si inseratur in murum rubrum, ferit persica rubra.
Persici perculus si inseratur Amigdalae dulci,
erunt persica cum multo dulci, ut amigdalae.

Persica si aperiuntur, et nucleus sicut cortex du-
ro ponatur in terram, et ita exerceant, facient
persica sicut omni nucleo. Item si nucleus
aperiatur, et aliquid inferibatur aut sulpa-
tur, in fructu postea apparebunt litterae, in
nucleo si aperiatur dum aperitur, et postea cla-
vato insula circumvolvendus, et ita in terram
ponendus. Item persica erunt rubra vel
cirruba, vel alterius coloris si prius sigil-
lus nucleus in terra per dies decem circiter
ut per se aperiatur, et postea colorem quem-
vis infundens rursus sigillatur in terram.

Fructus persicorum erunt sicut ossi hoc modo.
circa salicem per pium planta loco humido,
salix sit crassa brachij crassitudine, in medio
salix obliqui perterebrechur, persici autem
ramos omnes amputa solo capitali ramo re-
lictis, et per foramen salicis transmitti, clau-
di foramen luto ac liga, et lapsu anno si con-
valuit, abscondi salicem supra insitionem: persi-
cum autem infra insitionem, ut persicus eriscat
in truncu salicis, et ferit persicus fructus si-
cut nucleo, sic et prunum ac reliquos fru-
ctus nucleum habentes.

Persici nuclej cito eriscunt et augetur

arbutula, si quem primum comestum est po-
num, nucleis terra mandetur, relicta circa il-
lum particula de coram eius.

Persici item erunt cum grano sicut assi, si per-
forabis stipitem persici, et eximens in dillum,
in foramen in altius cumum salignum, vel
ex corylo.

Si nucis prius in aqua sacchorata et dulci ma-
curentur et humectentur erunt nucis dulces.

Ficus inseritur platano, moro utriusque. Ma-
turit autem in Junio vel Julio, si plantetur in
cardo vel uasi, sed sapius irriganda aqua
radix huiusmodi aqua.

Morus inseritur in pirum, pumum, fagum castu-
neum, populum albam, ramus etiam eius inser-
tus terra, uti salix enasatur. Si inseratur in
populum albam, feret alba mora.

Quia ut Amygdali inseruntur ex grano et
in stolombus. Scribitur autem granum acu-
minum dorsum, sicut et amygdalus, sed castanea
acuminum farsum. Ut fructus sint re-
melli et quasi sicut putaminum et ualori firmabilis
accipi nucem cui frangi utringui carinam, ut nu-
cleus maneat intus distinctus quadripartito et
ligna membrana extrahatur carni illata, hanc
nucem sic purgatam in liliis vel papiro, aut fo-
liis uitis involui, in a formicis nucem munda laedatur,
sic plantata, feret nucem enata postea, tam

firmabilem, ut non putaminum sed cuti intesta nucem
videtur. *th.* Hoc in uniuersum ualeat in omni-
bus fructibus, qui granat hunc assi durior, ut ami-
gdalis, prunus.

Amygdalus locum requirit calidum, melius in
autumno scribitur, quam in uenae, id quod nimis cito
florat. Surculus inferendus est circa median-
am autem infra, ut in alijs arboribus fit, qua
quo inferius inseruntur citius concipiunt, nisi
sint ualori crassi trunci. Nascentur amygda-
li ut stolons ex matris radicibus, et ex semine
quod prius in mulli fimo aqua dissolutum, aut in
aquam dulcem et mulam per unam noctem iacuerit,
qui nucis postea erunt dulciores. Scribitur autem
nucleus inuersus acuminum dorsum. Si ami-
gdalum assi madatum granum plantis, in
chum chorta aut bombici, aut pompini aduer-
sus formicas, feret fructum sicut assi durum
sicut nucem, prunus.

Si Amygdalus est sterilis, perfora stipitem
iuxta terram sicut pirum, et in ipsi cumum
pinguem abiegnum vel pimum, infundi lo-
tum humanum, et terra operi.

In autumno fructibus depositis inferi eius ra-
mes in medio arboris trunco, non imis in
femine enatis.

Prunus inseritur pruno, pomo, pino, et in-
cisa ferunt longe maiora pruna. Amant fossio.

nam, idcirco in aestate debent his terui circumfodi, et
si terra sterilis, et si terram sterilem maturo
fimo oblimari, et spinas & sim. Si nucleos si-
mi cortici duro seras, uti Amigdalae feret fructus
sime cortici duro.

Amor. illas oportet inferri in ueri prunis, pini,
amigdalis. Si simi cortici duro nucleum so-
lum plantat, prius in aqua saccharata maceratum
sunt fructum simi cortici saltem ualidi molli,
et nucleos dulcis.

Castanea inferuntur in castanas, pomos, pini,
nucem, quercum, fagum, et insitae longi maioris
castanas ferunt. Amant terram argillosam,
crevisam, frigida ac montosam. Post aequi-
noctium tardius possunt inferri, quia tardius etiam
prodrant, possunt autem inferri ex ramis abscissis (ut ca-
tera arboris) surculis. Item scilicet plantantur
enatis ex radice. Et haec ultima melior, et semini etia.
Semen aut castane scribitur in terram apici solum
si aperios corticem et aqua saccharata macerare per no-
ctem, ac ita seras, dulcior feret fructus.

Cotonii inferuntur in prunum, pitum, pomum
cotoneum, sed si inferas in prunum et pomum magis
erunt arboris, et fructus longi maiores.

Rosa potest inferri in pomum, pyrum, et tunc floribit
quando arbor fert fructum, et si in castaneam.

Mespilus et sorbus etiam inferuntur in prunum
pitum, fagum, castaneum, et fructus maioris ferunt
et meliores.